К.Ванько, Ю.Зоря, О.Шаповал, О. Волошенюк

МЕДІАОСВІТА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

УДК

Медіаосвіта дітей дошкільного віку в умовах інформаційного суспільства. Навчально-методичний посібник / Ванько К.І., Зоря Ю.М., Шаповал О.В. , Волошенюк О.В./ За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф., Євтушенко Р. І. — Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2022. — 75 с.

ISBN 978-617-7370-45-0

Медіаграмотність у період перенасичення інформацією стає все більш життєвоважливою компетентністю для кожного з нас. Особливої уваги потребують найменші діти, що, як найактивніша й найдопитливіша авдиторія, часто першими знайомляться з інформаційними технологіями, випереджаючи в цифровій грамотності батьків і педагогів. Практична медіаосвіта набуває неабиякої актуальності в роботі закладів освіти, дошкільної зокрема. Посібник містить низку вправ з візуальними текстами, значна частина яких націлена на формування навичок безпечної поведінки у воєнний час за допомогою медіатекстів. Книжка розрахована на педагогів закладів дошкільної освіти, що прагнуть урізноманітнити свої заняття, розвивати медіаграмотність і критичне мислення та батьків, які прагнуть бути провідниками медіасоціалізації своїх дітей.

Авторки:
К. І. Ванько, Ю. М. Зоря, (розділи I–VIII.), О. В. Шаповал, О.В Волошенюк (розділ IX)

На обкладинці:
«Софія Шаповал намалювала райдугу, яка захистить Україну». Фото О. Шаповал.

ISBN 978-617-7370-45-0

© Ванько К. І., Зоря Ю.М., Шаповал О.В., Волошенюк О.В., 2022
© Академія української преси, 2022
© Центр вільної преси, 2022

ЗМІСТ

Вступ 4
Розділ I. Інформаційно-цифрове суспільство: діти та педагоги 5
Розділ II. Медіабезпека дошкільника в умовах війни 7
Розділ III. Правила безпеки дошкільника під час пожежі 16
Розділ IV. Безпека дошкільника в соціумі 19
Розділ V. Безпека дорожнього руху. Дорожні знаки 24
Розділ VI. Безпека дітей дошкільного віку в природі 27
Розділ VII. Практичні вправи для роботи з коміксом для дітей 32
Розділ VIII. Медіабезпека дитини починається з медіаосвіти батьків 47
Розділ IX. Блог: читаємо разом 59
Список використаних джерел 71
Післямова 73
Про авторок 74

ВСТУП

Сьогодні інфокомунікаційна координата визначає новітню парадигму розвитку сучасного покоління, покоління, для якого інформаційні технології – невіддільна частина життєвого простору: мобільний телефон, ноут, айпад та інтернет – такі ж важливі елементи їхньої життєдіяльності, як природа та суспільство.

Низький рівень медіакультури, значне поширення низькопробної літератури, збіднілий словниковий запас, агресивно-примітивна лексика, що часто-густо насаджується з медіа, – все це сприяє наближенню катастрофи, не менш небезпечної, ніж довкільна.

Визнаючи необхідність розробити суттєво нову модель освіти XXI століття, яка б відповідала на виклики сьогодення, у документах всесвітньої організації ЮНЕСКО основними напрямами реформування освітніх систем визначені гуманізація та демократизація освіти, її орієнтація на безперервний розвиток особистості, в якому продуктивна комунікація та розвиток критичного мислення одні з пріоритетних навичок.

Саме тому питання розвитку зв'язного мовлення, формування навичок комунікації та критичного мислення у юного покоління – першочергове завдання вітчизняної освітньої системи загалом і дошкільної ланки зокрема. Адже саме в період дошкільного віку відбуваються суттєві зміни у формуванні мовленнєвого розвитку дошкільника: на запитання дитина відповідає досить точними, короткими або розгорнутими реченнями, розвивається вміння оцінювати, доповнювати чи виправляти відповіді однолітків, дитина здатна послідовно і чітко скласти описову та сюжетну розповіді на запропоновану тематику тощо.

Вихідні концептуальні положення означеної проблеми викладені в Базовому компоненті дошкільної освіти, як державному стандарті, де акцентується увага на навчанні дітей вільно комунікувати, складати розгорнуте висловлювання, переказувати художній текст, розмірковувати вголос про предмети, явища тощо.

Зміни в соціокультурному просторі зумовлюють трансформацію вимог і до педагога, професійно-педагогічна культура якого має відповідати тенденціям сучасної освіти. Педагог повинен бути готовим не лише до сприйняття й перероблення значного потоку інформації, а й уміти професійно грамотно вибирати з неї необхідну, застосовувати можливості медіатехнологій в умовах закладу освіти.

У виданні запропоновано три основні методичні способи, які, на наш погляд, сприяють розвиткові критичного мислення в дітей дошкільного віку: «перегляд із зупинками», «бесіда за результатами перегляду» та «створення коміксів» як закріплення навчального матеріалу.

Особливий і дуже цікавий вид медіаосвітньої діяльності – створення коміксів. Діти обожнюють не лише розглядати, а й малювати їх, тож комікси – зручна форма комунікації, вони відкривають якісно новий підхід до роботи з інформацією.

Ще один розділ – медійний блог авторки, яка читає книжки з донькою та вкраплює медіаосвітні акценти.

Посібник містить методично-практичні матеріали для вихователів, вихователів-методистів, керівників/завідувачів закладів дошкільної освіти, батьківського загалу та буде корисний усім, кому не байдуже молоде покоління в нових умовах інформаційного суспільства!

РОЗДІЛ І. **ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВЕ СУСПІЛЬСТВО: ДІТИ ТА ПЕДАГОГИ**

Джерело: https://zn.ua/img/article/4679/73_main-v1631426926.jpg.

Темпи змін у всіх галузях розвитку суспільства стрімко зростають, що впливає на представників сучасного покоління, які істотно відрізняються від дітей та підлітків 10–15 років тому. Сьогодні вони на додаток до домашнього комп'ютера користуються гаджетами різного калібру – мобільними телефонами, смартфонами, айпадами, планшетами, смартгодинниками та ін., дізнаються про нові технології та можливості практично одночасно з їх появою та легко і вміло поєднують реальність і віртуальний світ.

Зростає нове цифрове покоління, яке вимагає змін як від батьків, так і від педагогічного загалу. «Своїми» чи «чужими» почуваються педагогічні працівники в інформаційно-цифровому світі?

Розглянемо деякі вектори змін, пов'язані із вищими психічними функціями.

Пам'ять. У дітей, які активно користуються пошуковими системами інтернету, по-іншому починає функціонувати пам'ять: насамперед запам'ятовується не зміст будь-якого джерела інформації в мережі, а місце, де ця інформація міститься, а ще точніше шлях, спосіб, як до неї діставатися. Дорослі самі потроху перестають запам'ятовувати телефони, адреси та іншу необхідну інформацію, яка раніше природно утримувалась у нашій пам'яті. Діти ж від народження живуть у цифровому світі. Доступність практично до будь-якої інформації будь-коли з раннього віку змінює структуру мнемонічних процесів. Пам'ять стає не лише «неглибокою», а й «короткою» («кліпове мислення»). У дітей та підлітків формуються інакше запам'ятовування, інакша пам'ять, інакші механізми утримання інформації.

Увага. Середня тривалість концентрації уваги проти тієї, що була 15–20 років тому, зменшилася в десятки разів. Якщо раніше дитина на занятті могла утримувати увагу протягом 20–40 хвилин, і це вважалося нормою, то тепер на таку зосередженість здатні буквально одиниці.

Мислення. Особливості уваги, а також процесів сприйняття тісно пов'язані з широко відомим феноменом «кліпового мислення». Маршалл Маклюен, теоретик XX століття, писав про те, що медіа – це не просто інформаційні канали, і вони не лише постачають матеріал для наших думок, але ще й формують наше мислення. Формування «кліпового мислення» почалося задовго

до появи інтернету – як тільки в телевізора з'явилася велика кількість каналів і можливість легко перемикати їх. Воно побудоване швидше на візуальних образах, ніж на логіці та текстових асоціаціях, і передбачає перероблення інформації короткими порціями. Про існування та особливості «кліпового мислення» сперечаються з 1990-х років і деякі дослідник його сприймають як захисну реакцію на інформаційне навантаження.

Феномен «кліпового мислення» – ознака того, що ми переживаємо найважливіший момент у нашій інтелектуальній та культурній історії – момент переходу від однієї моделі мислення – лінійної – до іншої, зовсім на неї не схожої – мережевої.

Водночас у житті цифрового покоління є чимало переваг, набутих завдяки епосі інтернету. Візьмімо, наприклад, загадковий та приголомшливий феномен дитячої багатозадачності, який також пов'язаний із мисленням. Ми, дорослі, нерідко спостерігаємо картину, коли дитина, сидячи за комп'ютером, одночасно спілкується в чаті, займається пошуком у мережі, завантажує музику, відстежує оновлення френдстрічки, періодично розмовляє скайпом, слухає музику з плеєра, виконує завдання і при цьому п'є сік і смакує бутерброд. Інший спосіб життя передбачає інший темп, потрібно встигнути багато побачити, зробити, багато на що відреагувати.

Феномен багатозадачності характерний для представників цифрового покоління і не властивий дорослим людям, які в нормальному стані зазвичай можуть ефективно займатися лише чимось одним. Після 50 років багатозадачність взагалі утруднена. Основна перешкода для ефективності багатозадачності – швидкість, з якою певна ділянка префронтальної кори головного мозку опрацьовує інформацію: дає змогу планувати довгострокові цілі, запам'ятовувати незакінчені завдання, відповідати за поділ великих завдань на дрібні частини та доводити їх до завершення. Інформацію, пов'язану з однією справою, кора встигає опрацювати, із двома – вже складніше, швидкість опрацювання значно зменшується. Водночас ця швидкість може істотно зростати завдяки практиці та тренуванням, що й відбувається з нашими дітьми в перенасиченому інфокомунікаційному потоці. Навігація в мережі передбачає багатозадачність, діти, залучені в цей процес, з ранніх років виростають націленими на одночасне розв'язання кількох різних завдань. Відповідно і їхній мозок починає працювати в іншому режимі.

Отже, сучасний інформаційно-цифровий світ висуває нові вимоги до своїх громадян: знати та вміти щось, як і раніше, важливо, але вже недостатньо, бо це дає лише статичну картинку. Щоб пояснити і передбачити подальший розвиток, виявити сильні та слабкі сторони та шляхи соціальних змін, потрібно враховувати те, як людина ставиться до цього світу, чого вона хоче, до якого розвитку готова та якими компетенціями та вміннями володіє.

РОЗДІЛ ІІ. **МЕДІАБЕЗПЕКА ДОШКІЛЬНИКА В УМОВАХ ВІЙНИ**

Сьогодні інформаційний простір можуть заповнювати всі, хто має доступ до інтернету, але в період війни життєво важлива медіабезпека кожного з нас, особливо наймолодших! Цей розділ містить практичні матеріали, які допоможуть педагогам і батькам навчити дітей безпечної поведінки в разі виникнення надзвичайних ситуацій різного характеру в умовах війни.

Існують вісім основних методик з декодування рухомих зображень. Ці методики дозволяють урізноманітнити способи використання рухомих зображень на заняттях. Їх можна використовувати в роботі з усіма віковими категоріями. Метод 1, «Постав на паузу», концентрується на візуальній мові рухомих зображень. Діти повинні усвідомлювати, що: кожен елемент медіатексту має певне значення. Візуальні зображення можна «читати», як і інші тексти.

- *Опис методики*

Використовуйте кнопку павзи, щоб допомогти обговорити кожен кадр короткого відео.

Запитайте:

- *Що вони можуть бачити коли зображення «заморожені»?*
- *Що можна побачити в кадрі?*
- *Що зміниться, якщо деякі кадри щезнуть?*

СПОСІБ «ПОСТАВ-НА-ПАВЗУ»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати відео, міркувати, аналізувати побачене, робити висновки, аргументувати свою думку.

На прикладі короткометражного мультфільму «Повітряний змій»

Переглядаємо: https://www.youtube.com/watch?v=0WRgt7cbP24

Зупинка 1. (0.09, відео)

- Як ви думаєте, як будуть розвиватися події? (діти висловлюють свої припущення стосовно розгортання подій)

Зупинка 2.(0,37, відео)

- Подумайте, як може закінчитися мультфільм? (діти висловлюють свої припущення стосовно закінчення)

Після перегляду з дітьми проводять бесіду.

Запитання для бесіди:

- Про кого це відео?
- Що робив Сашко з друзями?
- Де можна запускати повітряного змія? Аргументуйте свою думку.
- Який знак знайшов Сашко з друзями?
- Про що попереджає цей знак?
- Якого кольору цей знак? Чому?
- Як вчинили діти, коли побачили знак?
- Чому діти не пішли шукати повітряного змія?
- Як ви думаєте, чи можна грати дітям біля дороги? Чому?
- Як би ви вчинили на місці Сашка?

На прикладі короткометражного мультфільму «Небезпечні знахідки»

Переглядаємо: https://www.youtube.com/watch?v=vVVICc46XCo

Зупинка 1.(0.18, відео)

- Як ви думаєте, як будуть розвиватися події? (діти висловлюють свої припущення стосовно розгортання подій)

Зупинка 2.(0,28, відео)

- Подумайте, як може закінчитися мультфільм? (діти висловлюють свої припущення стосовно закінчення)

Після перегляду з дітьми проводять бесіду.

Запитання для бесіди:

- Чи очікували ви такого закінчення?
- Як ви оцінюєте дії хлопчиків?
- Як би ви вчинили на місці хлопчиків?
- Що потрібно зробити, якщо знайшли невідомі предмети?
- Назвіть правила поводження з невідомими предметами.
- Що не можна робити з невідомими предметами?
- Назвіть правильні дії з невідомими предметами.
- За яким номером слід телефонувати рятувальникам?

На прикладі короткометражного мультфільму «Лісовий скарб»

Переглядаємо: https://www.youtube.com/watch?v=V5JZWI8TrEY

Зупинка 1.(0.14, відео)

- Як ви думаєте, як будуть розвиватися події? (діти висловлюють свої припущення стосовно розгортання подій)

Зупинка 2.(0,44, відео)

- Подумайте, як може закінчитися мультфільм? (діти висловлюють свої припущення стосовно закінчення)

Після перегляду педагог з дітьми проводить бесіду.

Запитання для бесіди:

- Чи очікували ви такого закінчення?
- Як ви оцінюєте дії Сашка?
- Куди зателефонував Сашко?
- Як би ви вчинили на місці хлопчика?
- Як ви думаєте, чи безпечно в наш час самим гуляти в лісі?
- Які міни знайшов Сашко?
- Що таке розтяжки? Чим вони небезпечні?
- Що потрібно зробити, якщо знайшли міну?
- На який номер потрібно телефонувати, якщо знайшли міну?

На прикладі короткометражного мультфільму «Безпечні канікули»

Переглядаємо: https://www.youtube.com/watch?v=A4PrtPUf22o

Зупинка 1.(0.10 сек., відео)

- Як ви думаєте, як будуть розвиватися події? (діти висловлюють свої припущення стосовно розгортання подій)

Зупинка 2.(0.33, відео)

- Подумайте, як може закінчитися мультфільм? (діти висловлюють свої припущення стосовно закінчення)

Після перегляду педагог з дітьми проводить бесіду.

Запитання для бесіди:

- Чи очікували ви такого закінчення?
- Як ви оцінюєте дії дітей?
- До кого приїхали діти на канікули?
- Чому Сашко не пішов забирати м'яч?
- Що зробили діти, коли побачили міну?
- Що зробила бабуся Сашка, коли діти повідомили про міну? Як би вчинили ви?
- Що потрібно зробити, коли ви знайшли міну або невідомий підозрілий предмет?
- Чому не можна робити селфі, телефонувати біля міни? Аргументуйте свою думку.
- На який номер потрібно телефонувати, якщо ви помітили підозрілий, небезпечний предмет?

БЕСІДА «ПРАВИЛА МІННОЇ БЕЗПЕКИ ДЛЯ ДІТЕЙ»

на прикладі короткометражного відео «Що таке міна? Побачив міну?»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки.. Закріпити правила мінної безпеки для дітей.

Переглянемо: https://www.youtube.com/watch?v=v_jY3LRP6yA

Національна поліція України попередила про виявлення на території нашої країни мін. Крім того, існує ризик замінювань. І то не лише в зонах бойових дій чи на окупованих територіях, але й вздовж евакуаційних шляхів. Завдання педагога закладу дошкільної освіти розповісти про міни та закріпити правила мінної безпеки для дітей. Короткометражне відео «Що таке міна? Побачив міну?» допоможе педагогові в реалізації цього завдання.

Запитання для бесіди:

- Про що розповідається в цьому відео?
- Чому не можна торкатися незнайомих предметів?
- Якої шкоди можуть завдати міни?
- Яких правил слід дотримуватися при виявлені міни?
- Які місця слід оминати? Чому? Аргументуй свою думку.
- Чому потрібно носити з собою **мобільний** телефон?
- На який номер слід зателефонувати, якщо знайшли міну або небезпечний предмет?

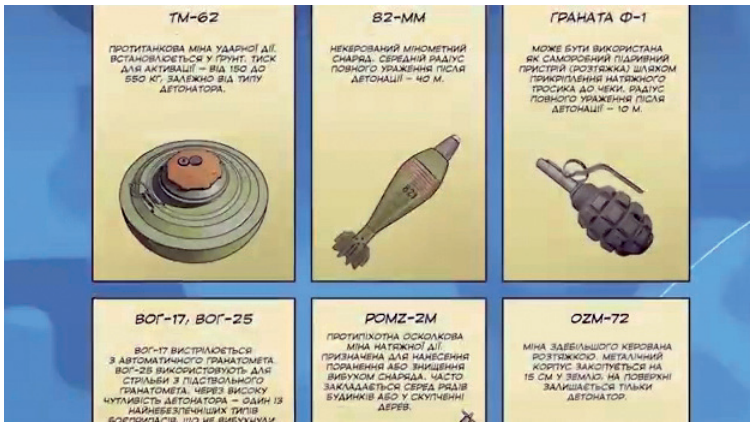

БЕСІДА «ДИТЯЧА АБЕТКА БЕЗПЕКИ ВІД ДСНС»

на прикладі короткометражного відео «Дитяча абетка безпеки від ДСНС»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки. Закріпити правила поводження з незнайомими предметами.

Переглянемо: https://www.youtube.com/watch?v=PjJgM28Lw_I

Під час війни в населених пунктах нашої країни знаходять предмети, які можуть зашкодити здоров'ю людини. Це можуть бути міни або заміновані іграшки, інші знайомі та незнайомі предмети. Дивні знахідки – чим же вони небезпечні? Дати відповідь на це запитання допоможе короткометражне відео «Дитяча абетка безпеки від ДСНС».

Запитання для бесіди:

- Про що розповідається в цьому відео?
- Чому не можна торкатися незнайомих предметів?
- На скільки кроків потрібно відійти назад?
- Яких правил слід дотримуватися при виявлені міни?
- На який номер слід зателефонувати, якщо знайшли міну або небезпечний предмет?

БЕСІДА «ЯК УБЕРЕГТИСЯ ДІТЯМ ВІД МІН ТА ВИБУХІВКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ»

на прикладі короткометражного відео «Як уберегтися дітям від мін та вибухівки під час війни»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати відео, міркувати, аналізувати побачене, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити правила, які допоможуть уберегтися від мін та вибухівки під час війни. Використовуючи **спосіб «постав на павзу»**, закріпити правила.

Переглянемо: https://www.youtube.com/watch?v=nwF9PyY_gkU&t=93s

Ще в перші дні війни Національна поліція України попередила про виявлення на території нашої країни протипіхотних мін, так званих метеликів. Крім того, існує ризик замінувань. І то не лише в зонах бойових дій чи на окупованих територіях, але й вздовж евакуаційних шляхів. Завдання педагога закладу дошкільної освіти навчити дитину оминати такі предмети та при виявленні повідомляти дорослих. Короткометражне відео «Як уберегтися дітям від мін та вибухівки під час війни» допоможе познайомитися з такими предметами та закріпити правила поведінки при їх виявленні.

Запитання для бесіди:

- Про що це відео?
- Що потрібно робити, при виявленні міни чи вибухівки.
- Яке правило повинно діяти, якщо ви знайшли сторонні предмети? Аргументуйте свою думку.
- Які зони слід оминати? Чому?
- Які знаки нагадують нам про мінну небезпеку? Опишіть або намалюйте їх.
- Чому узбережжя моря наразі не місце для відпочинку? Аргументуйте свою думку.
- Назвіть основні ознаки замінованих територій.
- Назвіть основні правила поведінки, якщо опинилися на замінованій території.
- Назвіть основні правила поведінки, якщо виявили вибухонебезпечні предмети.

БЕСІДА «БЕЗПЕКА ПІД ЧАС ВІЙНИ»

на прикладі короткометражного відео «Правила поведінки в зоні бойових дій»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки в зоні бойових дій. Використовуючи спосіб «постав на павзу», закріпити короткі правила поведінки для дітей під час бойових дій.

Переглянемо: https://www.youtube.com/watch?v=w0y2azLPJts

Під час війни слід дотримуватися правил, які допоможуть зберегти життя, особливо на території де йдуть бойові дії. Педагогам та батькам слід познайомити дітей з правилами поведінки під час бойових дій. Запропоноване відео допоможе педагогам у цій діяльності.

Запитання для бесіди:

- Про що розповідається в цьому відео?
- Де потрібно гратися дітям? Чому?
- Які місця небезпечні для гри?
- На які знаки слід звертати увагу? Якого вони кольору?
- Яких правил слід дотримуватись у разі виявлення незнайомих предметів?
- Що потрібно робити, коли до вас звертається незнайомець? Аргументуйте свою думку.
- Назвіть телефони рятувальних служб.

БЕСІДА «СИРЕНА – МОЯ ПОМІЧНИЦЯ»

на прикладі короткометражного відео «Сирена – моя помічниця. Що таке сигнал повітряної тривоги та як поводитися»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки. Закріпити правила безпечної поведінки.

Переглянемо: https://www.youtube.com/watch?v=wNVwcJ9rrjA&t=2s

Під час війни в населених пунктах нашої країни лунають сирени. Запропонований інформаційний ролик розповість про правила поведінки у разі сигналу «Повітряна тривога», як обрати безпечне місце в будівлі, що взяти з собою в укриття.

Запитання для бесіди:

- Про що розповідається у відео?
- Чим сирена відрізняється від свистка?
- Де використовують свисток?
- Коли використовують сирену?
- На яких машинах є сирени? Для чого вони потрібні?
- Що таке сигнал повітряної тривоги? Для чого він звучить?

- Що потрібно зробити, коли почув сигнал повітряної тривоги?
- Що таке «правило двох стін»?
- Де найбезпечніші місця в квартирі? Чому?

БЕСІДА «ЩО РОБИТИ, КОЛИ ЛУНАЄ СИРЕНА?»

на прикладі короткометражного відео «Правила поведінки під час повітряної тривоги»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей сприймати відео, міркувати, аналізувати побачене, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити правила поведінки під час повітряної тривоги.

Переглянемо: https://www.youtube.com/watch?v=3WZoAyojs_A

Ми з вами вже знаємо що таке сирена, коли вона звучить, про що попереджає, а також що таке повітряна тривога. Запропонований інформаційний ролик розповість, що потрібно зробити, коли лунає сирена.

Запитання для бесіди:

- Про що розповідається у відео?
- Про що повідомляє звук сирени?
- Що може бути укриттям під час повітряної тривоги? Аргументуйте свою думку.
- На якому поверсі слід перебувати, якщо нема укриття? Чому?
- Що потрібно зробити, якщо повітряна тривога вас застала на вулиці, у потязі? Чому?
- Які будівлі слід оминати під час повітряної тривоги? Чому?

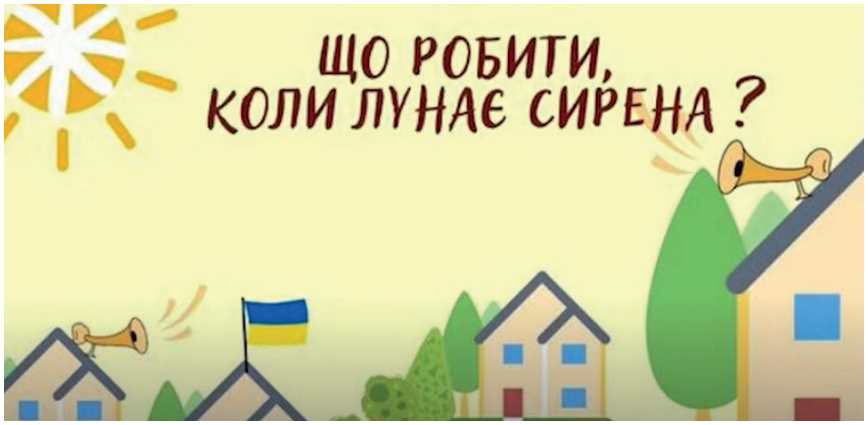

СТВОРЮЄМО ВЛАСНИЙ КОМІКС «НЕБЕЗПЕЧНІ ПРЕДМЕТИ»

Мета. Вчити дітей створювати маленькі оповідки про небезпечні предмети та передавати їх зміст за допомогою коміксів; розвивати мовлення, творчість, працювати в команді, аргументувати та відстоювати свою думку, розподіляти ролі, презентувати напрацьований продукт. Закріпити правила поведінки під час виявлення небезпечних предметів.

Підготовча робота: перегляд з дітьми різних коміксів.

Хід виконання

Вихователь: ми з вами переглядали відео про небезпечні предмети та вивчали правила поводження з ним. Сьогодні я пропоную вам закріпити здобуті знання, створивши комікс. *Вихователь пропонує дітям пригадати комікси, які вони розглядали.*

Запитання до дітей:

- Що таке комікс?
- Які комікси ви переглядали?
- З чого складається комікс?

Для закріплення знань вихователь пропонує дітям такі вправи:

- «Склади картинки по порядку».
- «Домалюй картинку, яку пропустив автор».
- «Розмалюй комікс».

Вихователь: ми пригадали що таке комікс, як він створюється, тож запрошую створити власні комікси про небезпечні предмети *(робота зі складання коміксів проходить поетапно).*

На першому етапі кожен вихованець складає власну розповідь про правила поводження з небезпечними предметами.

На другому етапі вихователь пропонує дітям проілюструвати свою розповідь. Кількість картинок у кожного дошкільника може бути різна.

На третьому етапі вихованці розкладають картинки по порядку, згідно з розповіддю, та створюють свій комікс про небезпечні предмети та правила, яких слід дотримуватися при їх виявлені.

(Другий та третій етапи можна запропонувати батькам для спільної діяльності з дітьми).

Коли комікси створені, діти презентують їх одне одному. Після цього розміщують в осередку книги.

Створювати комікси можна і під час групової діяльності. Кожна група вибирає тему і спільно створює комікс. У цьому разі діти вчаться працювати в команді, аргументувати та відстоювати свою думку, розподіляти ролі, презентувати напрацьований командний продукт.

РОЗДІЛ ІІІ. ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ ДОШКІЛЬНИКА ПІД ЧАС ПОЖЕЖІ

Правила пожежної безпеки – це правила, які рятують життя. Саме тому даний розділ містить практичні вправи, які на матеріалах медіа з конкретними прикладами знайомлять дітей дошкільного віку з правилами поведінки під час пожежі та вчать правильно діяти у разі виникнення пожежі.

БЕСІДА «ПРАВИЛА ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати відео, міркувати, аналізувати побачене, робити висновки, аргументувати свою думку.

Мультфільми для дітей повинні бути не тільки цікавими, а й повчальними. Запропонований мультфільм допоможе дітям закріпити правила пожежної безпеки. Разом з головним героєм, лисенятком Фредді, малята дізнаються які небезпечні ігри бувають і чому не можна використовувати деякі предмети заради веселощів і без нагляду дорослих.

На прикладі короткометражного мультфільму «Небезпечні забави лисенятка Фредді»

Переглянемо: https://www.youtube.com/watch?v=k46yxx_-6N4

Запитання для бесіди:

- Про кого розповідається у відео?
- Яка звичка Фредді призвела до біди?
- Що Фредді знайшов на галявині?
- Хто з героїв мультфільму давав поради Фредді і які?
- Як би ви вчинили на місці Фредді?
- Що спричинило пожежу в лісі?
- Яких правил слід дотримуватись, щоб не спричинити пожежу?
- На який номер потрібно телефонувати у випадку пожежі?

БЕСІДА «ЩО РОБИТИ ПІД ЧАС ПОЖЕЖІ?»

на прикладі короткометражного мультфільму «Що робити під час пожежі?»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей сприймати відео, міркувати, аналізувати побачене. Закріпити правила безпечної поведінки під час пожежі.

Під час війни, після ракетних ударів виникають пожежі. Правильна поведінка дитини допоможе врятувати її життя. Педагоги закладів дошкільної освіти та батьки повинні навчити дитину діяти в разі пожежі. Психологічна служба ДСНС Рівненщини підготувала дитячий мультфільм з безпеки життєдіяльності, в якому дівчинка Лола в ігровій та доступній формі розповідає, яких перших правил потрібно дотримуватися під час пожежі. Використавши спосіб «постав на павзу», педагог зможе акцентувати увагу дітей на закріплені цих правил.

Переглянемо: https://www.youtube.com/watch?v=vTSBL_YOcc4

Запитання для бесіди:

- Про кого розповідається у відео?

Зупинка 1. (0.27, відео)

- Куди не можна ховатись? Аргументуй свою думку.

Зупинка 2. (0.40, відео)

- Як потрібно виходити з приміщення? Чому?

Зупинка 3.(0.59, відео)

- Хто має гасити пожежу?
- Яких правил слід дотримуватися, щоб не спричинити пожежі?
- Кого потрібно повідомити у разі виникнення пожежі?
- На який номер потрібно телефонувати у разі пожежі?
- Про що потрібно повідомити чергового?

СТВОРЮЄМО ВЛАСНИЙ КОМІКС «ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ПОЖЕЖІ»

Мета. Вчити дітей створювати маленькі оповідки про правила поводження під час пожежі та передавати їх зміст за допомогою коміксів; розвивати мовлення, творчість, працювати в команді, аргументувати та відстоювати свою думку, розподіляти ролі, презентувати напрацьований продукт. Закріпити правила поведінки під час пожежі.

Підготовча робота: перегляд з дітьми різних коміксів.

Хід виконання

Вихователь: ми з вами переглядали відео про правила, яких слід дотримуватися, коли виникла пожежа, або ви побачили пожежу. Сьогодні я пропоную вам закріпити здобуті знання, створивши комікс. *Вихователь пропонує дітям пригадати комікси, які вони розглядали.*

Запитання до дітей:

- Що таке комікс?
- Які комікси ви переглядали?
- Які комікси вже створили?
- Хто допомагав створити власний комікс?
- З чого складається комікс?

Для закріплення знань вихователь пропонує дітям такі вправи:

- «Склади картинки по порядку».
- «Розмалюй комікс».
- «Домалюй персонажа».
- «Опиши подію».

Вихователь: Ми з вами вже створили не один комікс, який розповідає нам про правила безпеки. Ось і сьогодні ми будемо створювати власні комікси про правила поведінки під час пожежі *(робота зі складання коміксів проходить поетапно).*

На першому етапі кожен вихованець складає власну розповідь про правила поведінки під час пожежі.

На другому етапі вихователь пропонує дітям проілюструвати свою розповідь. Кількість картинок у кожного дошкільника може бути різна.

На третьому етапі вихованці розкладають картинки по порядку, згідно з розповіддю, та створюють свій комікс про правила поведінки при виникненні пожежі.

(Другий та третій етапи можна запропонувати батькам для спільної діяльності з дітьми).

Коли комікси створені, діти презентують їх одне одному. Після цього розміщують в осередку книги.

Створювати комікси можна і під час групової діяльності. Кожна група вибирає тему і спільно створює комікс. У цьому разі діти вчаться працювати в команді, аргументувати та відстоювати свою думку, розподілятиролі, презентувати напрацьований командний продукт.

РОЗДІЛ IV. **БЕЗПЕКА ДОШКІЛЬНИКА В СОЦІУМІ**

Формування відповідального ставлення до власної безпеки в довкіллі (предметному, соціальному та ін.) процес, який відбувається на всіх етапах життя людини, а розпочинати його варто з раннього дитинства. Навчальні матеріали, запропоновані в цьому розділі, допоможуть педагогам підготувати дитину до реального життя, насиченого різними подіями, зустрічами, ситуаціями, подекуди небезпечними.

БЕСІДА «ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ НА ВУЛИЦІ»

на прикладі короткометражного відео «Основні правила поведінки на вулиці»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей сприймати відео, міркувати, аналізувати побачене, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити правила поводження на вулиці. Використовуючи спосіб «постав на павзу», закріпити правила.

Щоб прогулянка дала насолоду і дітям, і батькам, слід познайомити дітей з основними правилами безпечної поведінки на вулиці. Після перегляду відео педагог проводить бесіду з метою закріплення правил.

Переглядаємо: https://www.youtube.com/watch?v=cibl9U6XO8A

Запитання для бесіди:

- Про що розповідається в цьому відео?
- Яке перше правило?
- Чому не можна знайомитися зі сторонніми людьми?
- Як ви думаєте, чому не можна повідомляти про особисті дані малознайомих людей? Аргументуйте свою думку.
- В яких місцях не можна гратися дітям? Чому?
- Що потрібно робити, коли малознайома людина намагається силою забрати малюка?
- Чому не можна сідати в машину до незнайомих людей? Аргументуйте свою думку.
- Як ви думаєте, чи можна дошкільникові затримуватися на вулиці до темна? Чому?
- Чи можна брати в незнайомців іграшки або солодощі? Чому?
- Пригадайте всі правила безпечної поведінки на вулиці, озвучені у відео.

БЕСІДА «ПРАВИЛА ЕТИКЕТУ НА ДИТЯЧОМУ МАЙДАНЧИКУ»

на прикладі короткометражного мультфільму «На дитячому майданчику»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, засвоєння правил поведінки на дитячому майданчику. Вчити дітей критично сприймати відео, міркувати, аналізувати побачене, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити правила поведінки на дитячому майданчику. Використовуючи спосіб «стоп-кадр», закріпити ці правила.

Усі дорослі знають, що дуже важливо навчити дитину етикету – як поводитися серед інших людей. Чудові вірші Геннадія Меламеда в перекладі Л. Опанасенко допоможуть малятам засвоїти ці непрості, але потрібні научки.

За допомогою кумедних віршиків Меламеда малюк зможе легко засвоїти непрості, але потрібні правила поведінки на дитячому майданчику. Такий творчий підхід дасть змогу у веселій і невимушеній формі познайомити малюка з правилами етикету, секретами взаєморозуміння з іншими дітками, пояснить причиново-наслідковий зв'язок соціальних явищ.

Переглядаємо: https://www.youtube.com/watch?v=EsjVB31UItw

Запитання для бесіди:

- Про що розповідається в цьому мультфільмі?
- Як потрібно гратися на гойдалці? Аргументуйте свою думку.
- Яких правил слід дотримуватися на дитячій гірці? Чому?
- Куди потрібно викидати сміття? Чому?
- Як потрібно гратися в пісочниці? Проаналізуйте поведінку котика в пісочниці.
- Чому котик залишився сам на дитячому майданчику?
- Пригадайте правила етикету на дитячому майданчику.
- Хто автор вірша, за мотивами якого знятий мультфільм?

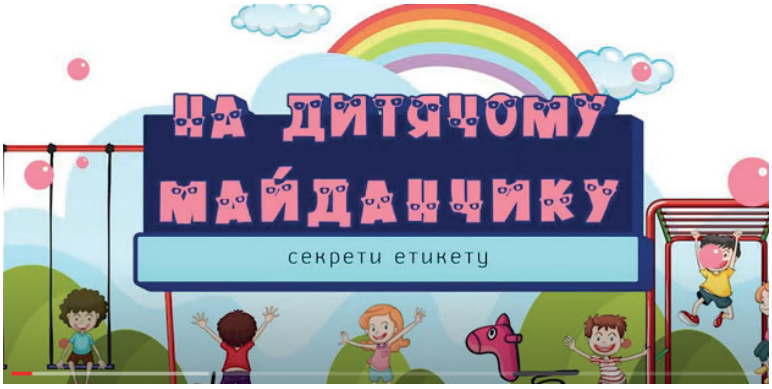

БЕСІДА «ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ З НЕЗНАЙОМЦЯМИ»

на прикладі короткометражного мультфільму «Безпека дитини / правила поведінки дітей з незнайомцями»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки з незнайомими людьми. Вчити дітей сприймати відео, міркувати, аналізувати побачене, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити правила поведінки дітей з незнайомцями. Використовуючи спосіб «постав на паузу», закріпити ці правила.

Під час війни багато дорослих пропонують свою допомогу незнайомим дітям. Завдання педагогів закладу дошкільної освіти навчити дітей правильно реагувати на таку пропозицію. Визначати,

від яких дорослих можна приймати допомогу і до яких можна звертатися по допомогу. Запропонований короткометражний мультфільм про правила поведінки дітей з незнайомцями допоможе педагогам виконати це завдання.

Переглядаємо: https://www.youtube.com/watch?v=IYWVE1YV2lg

Запитання для бесіди:

- Про що розповідається в цьому відео?
- Чому не можна писати ім'я дитини на її особистих речах?
- Що потрібно робити, коли автомобіль з незнайомцями зупиняється біля вас, і вони пропонують поспілкуватись?
- Навіщо батьки встановлюють додаток, що дає змогу відстежувати вас, на ваш телефон? Чому?
- Що допоможе вам швидко викликати батьків на допомогу?
- Яке основне правило має діяти під час розмови з незнайомцем? Аргументуйте свою думку.
- Назвіть правила користування ліфтом, які допоможуть зберегти життя.
- Яку фразу потрібно кричати, як потрібно поводитися, якщо вас схопить незнайомець? Чому?
- Що потрібно робити, якщо у двері подзвонив незнайомець? Який секрет має бути в кожній сім'ї?
- Які правила безпечного користування інтернетом?

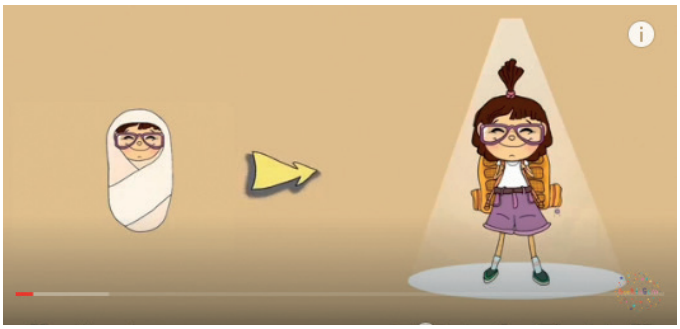

БЕСІДА «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

на прикладі віршованої відеопам'ятки «Коли ти вдома»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей сприймати відео, міркувати, аналізувати побачене, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити правила безпечної поведінки задля безпечного і комфортного життя усієї родини.

Безпека життєдіяльності – це питання, яке ніколи не зникало з поля зору дорослих, однак тепер набуло гостроти і першочерговості. Педагогам закладів дошкільної освіти слід навчити дітей берегти своє життя та здоров'я! А допоможе розповісти про правила безпеки віршована відеопам'ятка «Коли ти вдома». В ній українська дитяча поетеса Світлана Гарбуз у своїх віршиках пояснює малятам, як потрібно поводитися вдома задля безпечного і комфортного життя всієї родини.

Переглянемо: https://www.youtube.com/watch?v=lQyKFpqV4H8

Запитання для бесіди:

- Про що розповідається в цій відеопам'ятці?
- Як потрібно доглядати свою кімнату?
- Що потрібно робити з іграшками після того, як погралися? Чому?
- Які ігри можуть пошкодити меблі? Аргументуйте свою думку.
- В які ігри гратися небезпечно? Чому?

- Як потрібно вдягатися, коли йдете на вулицю? Аргументуйте свою думку.
- В які ігри вдома краще не гратися? Чому?
- Чому не можна гратися сірниками, гострими предметами, газовою плитою, розбирати домашні прилади?
- Що потрібно зробити перед вживанням овочів, фруктів?
- Яких правил слід дотримуватися, коли у двері дзвонить незнайомець?
- Назви правила поводження з незнайомими предметами.
- Які правила поводження під час пожежі?
- Пригадай правила безпечного користування ліфтом?

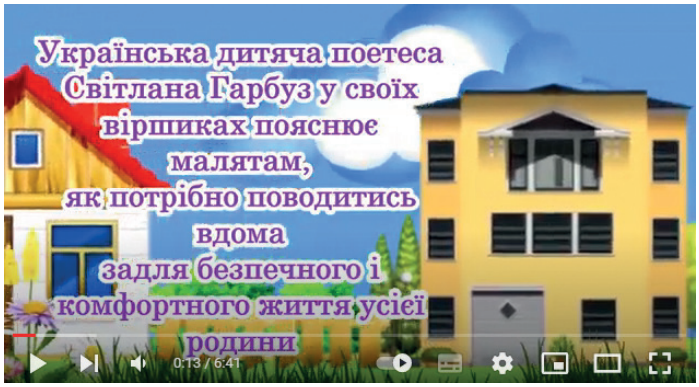

БЕСІДА «БЕЗПЕКА ВДОМА»

на прикладі казочки «Не залишайте дітей вдома самих»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати відео, міркувати, аналізувати побачене, робити висновки, аргументувати свою думку. Використовуючи спосіб «постав на павзу», закріпити правила про безпечне перебування вдома без батьків.

Завдяки цій казочці діти зрозуміють, чому небезпечно відчиняти вікна та вивчать правила поведінки, коли залишаються самі. Мультик про старшого братика Степана та його сестричку Юлю, навчить бути відповідальним і уважним до таких простих, але важливих правил безпеки.

Переглянемо: https://www.youtube.com/watch?v=cE2jvBAQ9EI&t=16s

Запитання для бесіди:

- Про що розповідається в цій казочці?
- Чому не можна було Степанові йти гуляти до друзів? Якої шкоди наробив вітер вдома в Юлі? Чому так сталося?
- Чому у вітряну погоду не можна відчиняти вікна?

СТВОРЮЄМО ВЛАСНИЙ КОМІКС «ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ В СОЦІУМІ»

Мета. Вчити дітей створювати маленькі оповідки про безпечне перебування вдома без батьків та передавати їх зміст за допомогою коміксів; розвивати мовлення, творчість, працювати в команді, аргументувати та відстоювати свою думку, розподіляти ролі, презентувати напрацьований продукт. Закріпити правила безпечного перебування вдома без батьків.

Підготовча робота: перегляд з дітьми різних коміксів.

Хід виконання

Вихователь: ми з вами переглядали відео про правила, яких слід дотримуватися, коли залишився один вдома. Сьогодні я пропоную вам закріпити здобуті знання, створивши комікс. *Вихователь/ка пропонує дітям пригадати комікси, які вони розглядали.* Оповідає що таке комікс, чим комікс відрізняється від художньої книжки? Комікс – це малюнки, зазвичай з короткими текстами, які послідовно щось розповідають. А художня книжка більше звертається словами, а малюнки лише їх ілюструють.

Запитання до дітей:

- Які комікси ви переглядали?
- З чого складається комікс?

Для закріплення знань вихователь пропонує дітям такі вправи:

- «Домалюй картинку, яку пропустив автор».
- «Домалюй персонажа».
- «Опиши подію».

Вихователь: ми пригадали що таке комікс, як він створюється, чим відрізняється від художньої книжки, тож запрошую створити власні комікси про безпечне перебування вдома без батьків *(робота зі складання коміксів проходить поетапно).*

На першому етапі кожен вихованець складає власну розповідь про безпечне перебування вдома без батьків.

На другому етапі вихователь пропонує дітям проілюструвати свою розповідь. Кількість картинок у кожного дошкільника може бути різна.

На третьому етапі вихованці розкладають картинки по порядку, згідно з розповіддю, та створюють свій комікс про безпечне перебування вдома без батьків.

(Другий та третій етапи можна запропонувати батькам для спільної діяльності з дітьми).

Коли комікси створені, діти презентують їх одне одному. Після цього розміщують в осередку книги.

Створювати комікси можна і під час групової діяльності. Кожна група вибирає тему і спільно створює комікс. У цьому разі діти вчаться працювати в команді, аргументувати та відстоювати свою думку, розподілять ролі, презентувати напрацьований командний продукт.

РОЗДІЛ V. **БЕЗПЕКА ДОРОЖНЬОГО РУХУ. ДОРОЖНІ ЗНАКИ**

Дорога – не місце для гри. По ній їздять машини, від яких потрібно триматися подалі, на безпечній відстані. Діти дошкільного віку н,едостатньо уважні та сконцентровані, щоб завжди бути обачними. Методичні матеріали цього розділу допоможуть педагогам сформувати в дітей дошкільного віку навички та закріпити знання правил дорожнього руху, щоб вони не наражалися на небезпеку.

БЕСІДА «ДОРОЖНІ ЗНАКИ»

на прикладі короткометражного відео «Вчимо основні дорожні знаки для дітей»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки на вулиці. Вчити дітей критично сприймати відео, міркувати, аналізувати побачене, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити основні дорожні знаки, які допоможуть убезпечитися на вулиці. Використовуючи спосіб «постав на павзу», закріпити ці знаки.

Знання дорожніх знаків – запорука безпеки дитини на вулиці. Саме тому знайомити дітей з дорожніми знаками потрібно, починаючи з дошкільного віку. Запропоноване відео допоможе познайомити дітей з основними дорожніми знаками.

Переглянемо: https://www.youtube.com/watch?v=8Vd0nktTMrc

Запитання для бесіди:

- Про що розповідається в цьому відео?
- Які є дорожні знаки?
- Який знак попереджає про пішохідний перехід?
- Пригадайте правила переходу вулиці.
- Які з названих знаків не можна побачити на наших вулицях? Чому?
- Де розміщується знак «Велодоріжка»?
- Якого кольору бувають знаки?
- Пригадайте знаки синього кольору.
- Назвіть знаки червоного кольору.
- Якої форми бувають знаки?
- Намалюйте знак. який вам найбільше запам'ятався.

БЕСІДА «ПРАВИЛА ДОРОЖНЬОГО РУХУ»

на прикладі короткометражного відео «Правила дорожнього руху для дітей»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки на вулиці. Вчити дітей критично сприймати відео, міркувати, аналізувати побачене, робити висновки. Закріпити правила дорожнього руху.

У літній період діти проводять на вулиці більшу частину дня. Тому педагогам і батькам потрібно нагадувати їм правила дорожнього руху. Адже саме дотримання правил дорожнього руху допоможе зберегти життя і дітям, і дорослим. Запропоноване відео допоможе дітям пригадати та закріпити ці правила.

Переглянемо: https://www.youtube.com/watch?v=4Xq9BqVyH1w&t=21s

Запитання для бесіди:

- Про що розповідається в цьому відео?
- З якого боку потрібно ходити тротуаром?
- Як правильно переходити вулицю? Аргументуйте вашу відповідь. (розгляньте з дітьми всі варіанти)
- Чому не можна переходити вулицю на червоне та жовте світло?
- Як правильно переходити вулицю, коли на зупинці стоїть автобус? Чому?
- Де небезпечно грати в м'яча або рухливі ігри? Чому?
- Як потрібно пересуватися пішоходам за межами міста?
- Який прилад допомагає регулювати рух машин та пішоходів?
- Які є світлофори? Які кольори є на світлофорах?

СТВОРЮЄМО ВЛАСНИЙ КОМІКС «ПРАВИЛА ДОРОЖНЬОГО РУХУ. ДОРОЖНІ ЗНАКИ»

Мета: вчити дітей створювати маленькі оповідки про правила дорожнього руху та передавати їх зміст за допомогою коміксів; розвивати мовлення, творчість, працювати в команді, аргументувати та відстоювати свою думку, розподіляти ролі, презентувати напрацьований продукт, закріпити правила дорожнього руху, дорожні знаки.

Підготовча робота: перегляд з дітьми різних коміксів.

Хід виконання

Вихователь: ми з вами переглядали відео про правила дорожнього руху та дорожні знаки. Сьогодні я пропоную вам закріпити здобуті знання, створивши комікс. *Вихователь пропонує дітям пригадати комікси, які вони розглядали.*

Запитання до дітей:

- Які комікси ви переглядали?
- З чого складається комікс?

Для закріплення знань вихователь пропонує дітям такі вправи:

- «Склади картинки по порядку».
- «Домалюй персонажа».
- «Визнач пропущені кадри», чому ти так зробив.

Вихователька/тель: ми пригадали що таке комікс, як він створюється, чим відрізняється від журналу, тож запрошую створити власні комікси про правила дорожнього руху *(робота зі складання коміксів проходить поетапно).*

На першому етапі кожен вихованець складає власну розповідь про правила дорожнього руху або дорожні знаки.

На другому етапі вихователька/тель пропонує дітям проілюструвати свою розповідь. Кількість картинок у кожного дошкільника може бути різна.

На третьому етапі вихованці розкладають картинки по порядку, згідно з розповіддю, та створюють свій комікс про правила дорожнього руху або про дорожні знаки.

(Другий та третій етапи можна запропонувати батькам для спільної діяльності з дітьми).

Коли комікси створені, діти презентують їх одне одному. Після цього розміщують в осередку книги.

Створювати комікси можна і під час групової діяльності. Кожна група вибирає тему і спільно створює комікс. У цьому разі діти вчаться працювати в команді, аргументувати та відстоювати свою думку, розподілятиролі, презентувати напрацьований командний продукт.

РОЗДІЛ VI. **БЕЗПЕКА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРИРОДІ**

Природничо-екологічна компетенція, яка реалізується в бережливій взаємодії з довкіллям задля збереження власного життя та надбань планети Землі – одне з пріоритетних завдань, визначених у державному стандарті дошкільної освіти – Базовому компоненті. Матеріали, запропоновані в цьому розділі, допоможуть педагогам сформувати певну систему уявлень та виробити навички безпечної поведінки дітей дошкільного віку на воді, влітку, у природі тощо.

БЕСІДА «ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ НА ВОДІ»

на прикладі короткометражного відео «Правила безпеки на воді»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки на воді. Вчити дітей критично сприймати відео, міркувати, аналізувати побачене, робити висновки, аргументувати свою думку. Використовуючи спосіб «постав на павзу», закріпити правила безпеки на воді.

Прийшло літо, педагогам і батькам слід потурбуватися, щоб літній відпочинок приніс радість і задоволення. Психологічна служба ДСНС Рівненщини підготувала дитячий мультфільм із безпеки життєдіяльності, який в ігровій та доступній формі розповідає про правила безпеки на воді.

Переглядаємо: https://www.youtube.com/watch?v=N9OP5wQNDao

Запитання для бесіди:

- Про що розповідається в цьому відео?
- З ким потрібно ходити на водойму? Чому?
- Чому не можна плавати на матраці у вітряну погоду?
- Скільки часу можна перебувати на сонці? Аргументуй свою думку.
- В які години найкраще ходити до водойми? Чому?

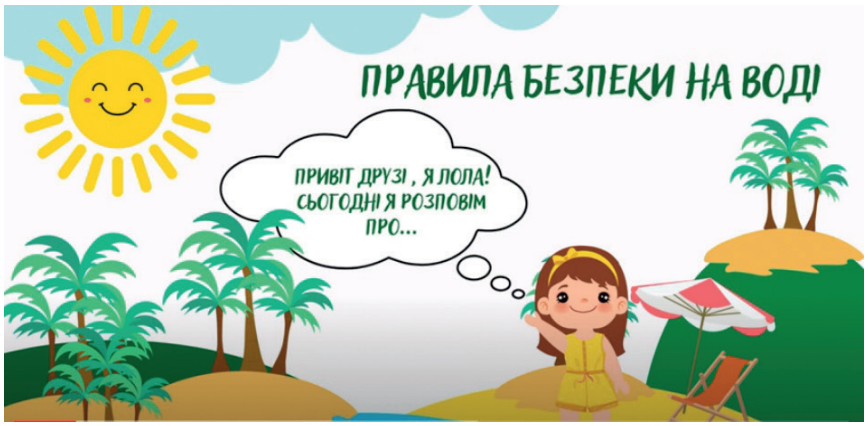

БЕСІДА «ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ВЛІТКУ»

на прикладі короткометражного відео «Правила безпечної поведінки влітку для дітей»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати відео, міркувати, аналізувати побачене, робити висновки. Закріпити правила безпечної поведінки влітку.

Прийшло літо. Більшість часу діти перебувають на свіжому повітрі. Щоб відпочинок приніс насолоду і дітям, і батькам, слід познайомити дітей з основними правилами безпечної поведінки. Після перегляду відео педагог проводить бесіду, щоб закріпити правила.

Переглянемо: https://www.youtube.com/watch?v=kjnq2IWX9Fc

Запитання для бесіди:

- Про що розповідається в цьому відео?
- Де потрібно гратися малюкам? Чому?
- Що потрібно одягати в сонячну погоду? Чому?
- Що потрібно вживати в спеку? Чому?
- Де найкраще перебувати в спеку? Чому?
- Яких правил слід дотримуватися, щоб не зазнати сонячних опіків?
- Які дії слід зробити, якщо загубився?
- До кого можна звернутися по допомогу?
- Що потрібно одягати, коли на велосипеді? Чому?
- Де можна ховатися під час грози? Чому?.

БЕСІДА «ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ В ПРИРОДІ»

на прикладі короткометражного відео «Правила поведінки в лісі, на луках для дітей»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок безпечної поведінки в природі. Вчити дітей критично сприймати відео, міркувати, аналізувати побачене, робити висновки. Закріпити правила поведінки в лісі, на луках для дітей.

Щоб прогулянка на природу дала насолоду і дітям, і батькам, слід познайомити дітей з основними правилами безпечної поведінки. Після перегляду відео педагог проводить бесіду, щоб закріпити правила поведінки в лісі, на луках.

Переглянемо: https://www.youtube.com/watch?v=p5NPeSsGHns

Запитання для бесіди:

- Про що розповідається в цьому відео?
- Що потрібно зробити зі сміттям, яке зібралося у вас під час прогулянки? Аргументуйте свою думку.
- Чому не можна розпалювати багаття в лісі?
- Де потрібно відпочивати? Чому?
- Яких правил слід дотримуватися, відпочиваючи в лісі?
- Створіть світлину свого відпочинку в лісі.

БЕСІДА «ЧИСТОТА – ЗАПОРУКА ЗДОРОВ'Я»

на прикладі короткометражного відео «Чистота – запорука здоров'я. 10 правил гігієни»

Мета: орієнтація на сприйняття медіа, формування навичок здорового способу життя, дотримання особистої гігієни. Вчити дітей критично сприймати відео, міркувати, аналізувати побачене, робити висновки.

Навіть під час війни слід турбуватися про своє здоров'я. Короткометражне відео «Чистота – запорука здоров'я. 10 правил гігієни» познайомить із правилами гігієни.

Переглянемо: https://www.youtube.com/watch?v=UFNn3WLk3Ds

Запитання для бесіди:

- Про що це відео?
- Скільки правил гігієни ви нарахували?
- Коли потрібно мити руки? Чому?
- Як потрібно поводитися з домашніми тваринами? Чому?
- Навіщо потрібно мити овочі та фрукти?
- Навіщо потрібна носова хустинка?
- Яке п'яте правило гігієни?
- Навіщо потрібно обрізати нігті?
- Як часто потрібно брати ванну або душ? Чому?

- Якого догляду потребує ваше волосся?
- Яке дев'яте правило?
- Як часто потрібно чистити зуби? Чому?

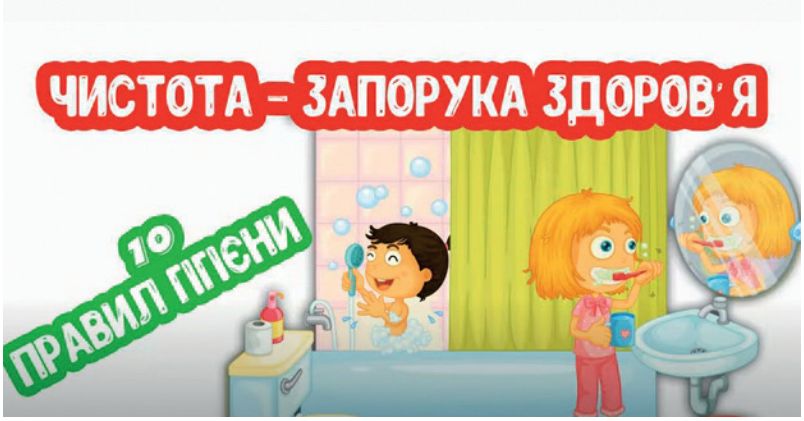

СТВОРЮЄМО ВЛАСНИЙ КОМІКС «ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ В ПРИРОДІ»

Мета: вчити дітей створювати маленькі оповідки про відпочинок на воді та передавати їх зміст за допомогою коміксів; розвивати мовлення, творчість, працювати в команді, аргументувати та відстоювати свою думку, розподіляти ролі, презентувати напрацьований продукт. Закріпити правила безпечної поведінки під час відпочинку на воді.

Підготовча робота: перегляд з дітьми різних коміксів.

Хід виконання

Вихователь: ми з вами переглядали відео про правила безпечної поведінки на воді. Сьогодні я пропоную вам закріпити здобуті знання, створивши комікс. *Вихователь пропонує дітям пригадати комікси, які вони розглядали, створювали.*

Запитання до дітей:

- Чим комікс відрізняється від звичайної художньої книжки?
- Які комікси ви переглядали?
- З чого складається комікс?

Для закріплення знань вихователь пропонує дітям такі вправи:

- «Домалюй персонажа».
- «Склади оповідку за серією картинок».
- «Опиши подію».

Вихователька/ тель: ми пригадали що таке комікс, як він створюється, чим відрізняється від художньої книжки, тож запрошую створити власні комікси про безпечний відпочинок на воді *(робота зі складання коміксів проходить поетапно).*

На першому етапі кожен вихованець складає власну розповідь про безпечний відпочинок на воді.

На другому етапі вихователь пропонує дітям проілюструвати свою розповідь. Кількість картинок у кожного дошкільника може бути різна.

На третьому етапі вихованці розкладають картинки по порядку, згідно з розповіддю, та створюють свій комікс про безпечний відпочинок на воді.

(Другий та третій етапи можна запропонувати батькам для спільної діяльності з дітьми).

Коли комікси створені, діти презентують їх одне одному. Після цього розміщують в осередку книги.

Створювати комікси можна і під час групової діяльності. Кожна група вибирає тему і спільно створює комікс. У цьому разі діти вчаться працювати в команді, аргументувати та відстоювати свою думку, розподіляти ролі, презентувати напрацьований командний продукт.

РОЗДІЛ VII. ПРАКТИЧНІ ВПРАВИ ДЛЯ РОБОТИ З КОМІКСОМ ДЛЯ ДІТЕЙ

Міністерство освіти і науки розробило інформаційний комікс для дітей – це збірка ілюстрованих інформаційних порад для дітей та їхніх близьких, що допоможуть найменшим українцям у найважчі хвилини війни, а також збережуть патріотичний дух. Матеріали ілюстрованих порад доречно використовувати для ознайомлення дошкільників з правилами безпечної поведінки під час воєнного стану, можна використати й інформаційний комікс, який розробило Міністерство освіти і науки. Як і будь-яка наочність, ці матеріали потребують і обговорення з дітьми. Під час обговорення педагог зможе виявити, чи зрозуміли діти ті поради, які пропонують герої коміксу. Своїми порадами поділяться захисник, волонтер, пілот, лікар, медсестра. Пропонуємо цикл бесід із дошкільниками за результатами перегляду інформаційного коміксу.

БЕСІДА «ТВОЄ ЗДОРОВ'Я – НАЙГОЛОВНІШИЙ СКАРБ»

на прикладі інформаційного коміксу «Поради захисника»

Мета: орієнтація на сприйняття інформаційного коміксу, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати інформаційний комікс, міркувати, аналізувати почуте, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити поради, озвучені захисником.

Після озвучення вихователем порад, провести з дітьми бесіду.

Запитання для бесіди:

- Які поради дав нам захисник?
- Чому наше здоров'я – найголовніший наш скарб? Чому?
- Чому потрібно стежити за своїм здоров'ям?
- Що нам допомагає стежити за власним здоров'ям? Чому?
- Що таке особиста гігієна? Аргументуйте свою думку.
- Пригадайте, які руханки ми з вами проводили. Проведімо одну з них.

https://cutt.ly/IZ8xaqc

БЕСІДА «БУДЬ УВАЖНИЙ»

на прикладі інформаційного коміксу «Поради захисника»

Мета: орієнтація на сприйняття інформаційного коміксу, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати інформаційний комікс, міркувати, аналізувати почуте, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити поради, озвучені захисником.

Після озвучення вихователем порад, провести з дітьми бесіду.

Запитання для бесіди:

- Які поради дав нам захисник?
- Чому не можна чіпати незнайомі предмети?
- Чим вони можуть загрожувати?
- Пригадайте правила поводження з незнайомими предметами.
- Як потрібно поводитись на вулиці? Чому?
- Що потрібно зробити, якщо незнайомий дорослий про щось вас запитує?
- Пригадайте правила поводження з незнайомцями.
- Чому важливо дотримуватися цих правил під час воєнного стану?
- Навіщо потрібно тримати при собі листок з ім'ям, прізвищем і номерами телефонів рідних?
- В яких ситуаціях може знадобитися ця інформація?
- Де потрібно перебувати задля своєї безпеки? Чому?

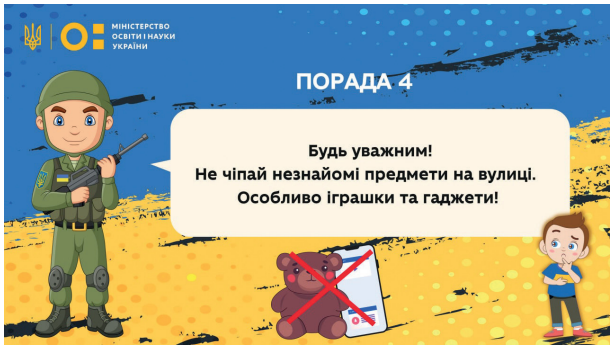

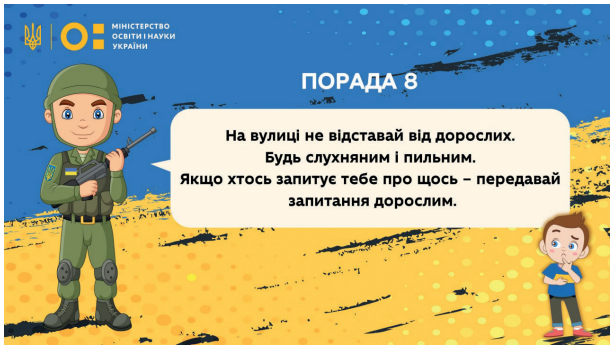

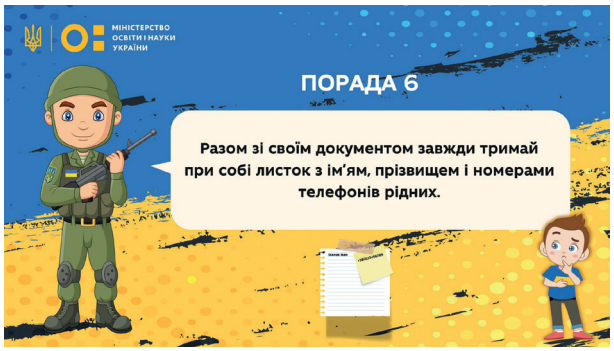

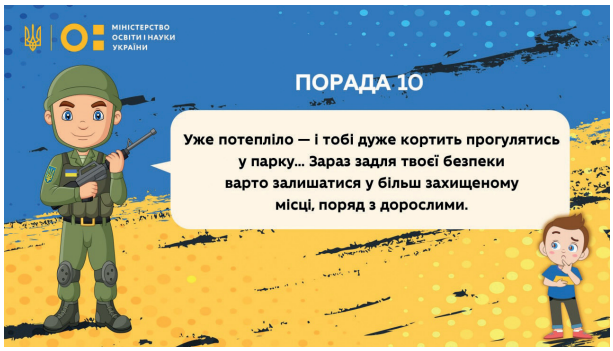

https://cutt.ly/IZ8xaqc

БЕСІДА «НАВЧАННЯ – ТВОЯ НАЙБІЛЬША ДОПОМОГА!»

на прикладі інформаційного коміксу «Поради захисника»

Мета: орієнтація на сприйняття інформаційного коміксу, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати інформаційний комікс, міркувати, аналізувати почуте, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити поради, озвучені захисником.

Після озвучення вихователем порад, провести з дітьми бесіду.

Запитання для бесіди:

- Які поради дав нам захисник?
- Як ви думаєте, чому навчання – це ваша найбільша допомога? Аргументуйте свою думку.
- Твори яких українських письменників і поетів ми з вами читали?
- Які вірші про Україну ви знаєте? Хто хоче прочитати?
- Які обов'язки в родині ви маєте?
- Якщо звучить сигнал «**П**овітряна тривога», куди слід перейти? Чому?
- Що можна робити, перебуваючи в безпечному місці? Яку пораду нам дав захисник?
- Запитайте в батьків, яку користь ви можете давати родині в цей час. Створіть разом із батьками комікс «Моя допомога вдома».

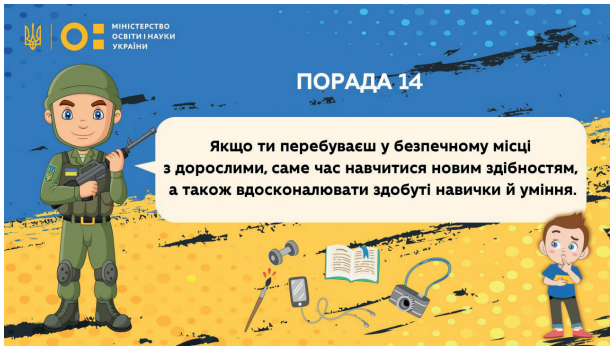

https://cutt.ly/IZ8xaqc

БЕСІДА «ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ»

на прикладі інформаційного коміксу «Поради захисника»

Мета: орієнтація на сприйняття інформаційного коміксу, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати інформаційний комікс, міркувати, аналізувати почуте, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити поради, озвучені захисником.

Після озвучення вихователем порад провести з дітьми бесіду.

Запитання для бесіди:

- Які поради дав нам захисник?
- Які джерела інформації ви знаєте? Якими користуєтесь?
- Що таке офіційні джерела інформації?
- Якій інформації слід довіряти?
- Чому отриману інформацію слід обговорити з дорослими, яким ви довіряєте?
- У кого є мобільний телефон? Як ви його використовуєте?
- Хто вам телефонує? Присилає оповіщення?
- Що потрібно робити, якщо вам телефонують або прийшло повідомлення з незнайомого номера? Чому?
- Чому не можна відкривати повідомлення з незнайомого номера? Чому?
- Кому потрібно показати таке повідомлення?
- Хто використовує свій гаджет для фотографування? Які світлини ви робили?
- Чи можна фотографувати військових? Чому? Як це може зашкодити нашим захисникам?

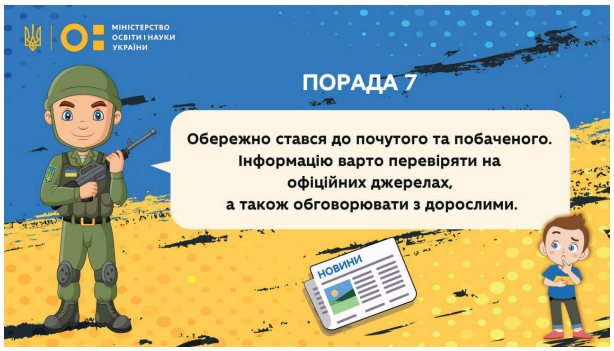

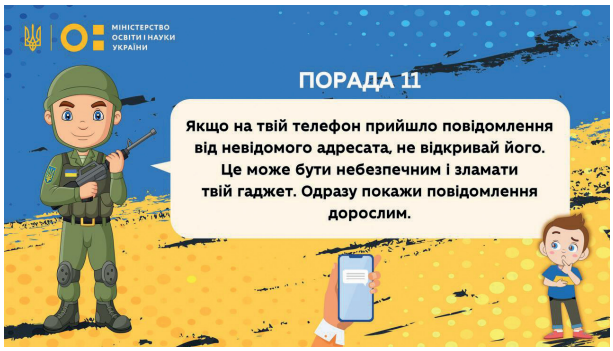

https://cutt.ly/IZ8xaqc

БЕСІДА «НАШІ ЕМОЦІЇ»

на прикладі інформаційного коміксу «Поради захисника»

Мета: орієнтація на сприйняття інформаційного коміксу, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати інформаційний комікс, міркувати, аналізувати почуте, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити поради, озвучені захисником.

Після озвучення вихователем порад провести з дітьми бесіду.

Запитання для бесіди:

- Які поради дав нам захисник?
- Які емоції вас переповняють у цей важкий час?
- Що вам допомагає відволікатися від негативних емоцій?
- Що пропонує вам робити захисник?
- Чому мрії допомагають переборювати страх та тривогу? Аргументуйте свою думку.
- Чому не варто сперечатися? Що потрібно робити в цей важкий час?
- Що потрібно робити, коли злякався?
- Кому слід довіритися? Чому?
- Що вас найбільше лякає?
- Доберіть смайлики, які зображають ваші емоції. Аргументуйте свій вибір.
- Намалюйте свій страх, або те, що вас злякало.

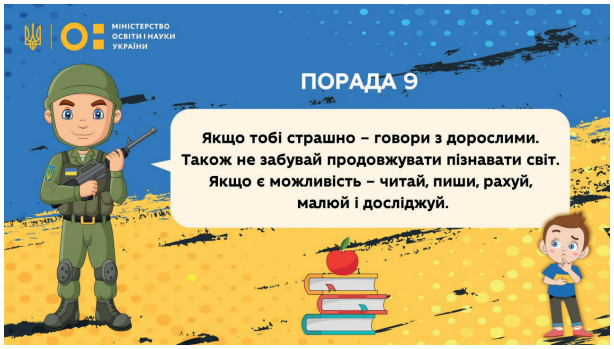

https://cutt.ly/IZ8xaqc

БЕСІДА «А ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ, ХТО ТАКИЙ ВОЛОНТЕР»

на прикладі інформаційного коміксу «Поради волонтера»

Мета: орієнтація на сприйняття інформаційного коміксу, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати інформаційний комікс, міркувати, аналізувати почуте, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити поради, озвучені волонтером.

Після озвучення вихователем порад, провести з дітьми бесіду. На бесіду можна запросити волонтера, який познайомить дітей зі своєю діяльністю в період воєнних дій.

Запитання для бесіди:

- Які поради дав нам волонтер?
- Хто такий волонтер? Кому він допомагає?
- Хто зустрічався з волонтером? Які добрі справи він робив?
- Як називають волонтерів? Чому?
- Чим займаються волонтери під час війни?
- Чи можуть діти бути волонтерами?
- Які добрі справи вони можуть робити? Аргументуйте свою думку.
- Подумайте і скажіть, чи потрібні волонтери в мирний час? Чому?
- Які справи вони роблять у мирний час?

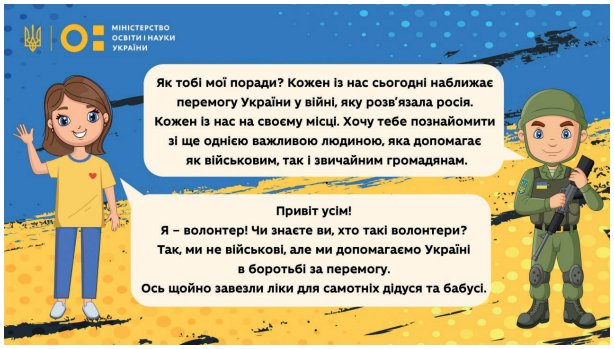

https://cutt.ly/IZ8xaqc

БЕСІДА «ДОБРО ТА ЗЛО»

на прикладі інформаційного коміксу «Поради волонтера»

Мета: орієнтація на сприйняття інформаційного коміксу, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати інформаційний комікс, міркувати, аналізувати почуте, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити поради, озвучені волонтером.

Після озвучення вихователем порад, провести з дітьми бесіду.

Запитання для бесіди:

- Які поради дав нам волонтер?
- Що таке добро? Аргументуйте свою думку.
- Що таке зло? Аргументуйте свою думку.
- Які справи ми називаємо добрими? Чому?
- Хто крім людей потребує сьогодні турботи? Поясніть свою думку.
- Якого догляду потребують домашні улюбленці?
- У кого вдома є тваринка? Розкажіть, як ви за нею доглядаєте.
- Що, на думку волонтера, дарує частинку тепла і доброти?
- Як ти уявляєш добро?
- Що для тебе значить це слово?
- Намалюймо добро, як його уявляємо.
- Яким потрібно бути, щоб зростати справжнім українцем? Аргументуйте свою думку.

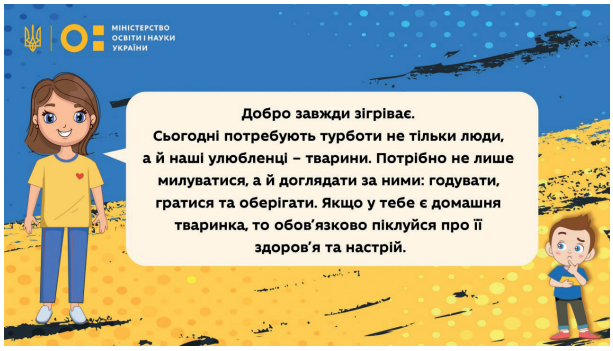

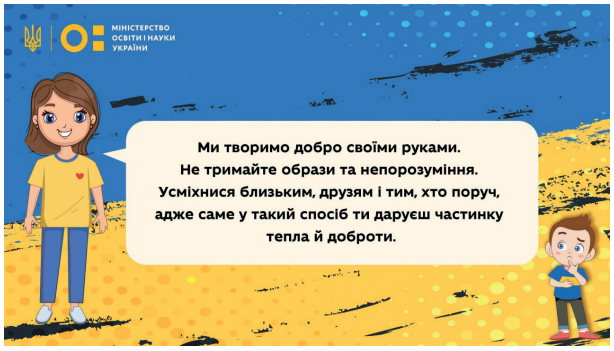

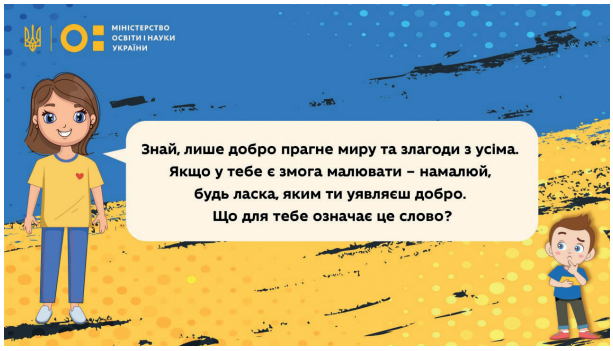

https://cutt.ly/IZ8xaqc

БЕСІДА «Я – ПІЛОТ ПОВІТРЯНИХ СИЛ»

на прикладі інформаційного коміксу «Поради пілота»

Мета: орієнтація на сприйняття інформаційного коміксу, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати інформаційний комікс, міркувати, аналізувати почуте, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити поради, озвучені волонтером.

Після озвучення вихователем інформації з коміксів, провести з дітьми бесіду.

Ми з вами вже знаємо, хто такий волонтер, отримали поради від захисника. А сьогодні ми поговоримо про пілотів та отримаємо поради від них.

Запитання для бесіди:

- Хто такий пілот?
- Якими літальними апаратами керують пілоти?
- Які прилади допомагають управляти літальними апаратами?
- Для чого потрібні пілоти та всі літальні апарати?
- Які професії згадав у своїй розповіді пілот?
- Хто мріє стати пілотом, стюардесою, авіадиспетчером?
- Якими рисами має бути наділена людина, що вирішила стати пілотом? Аргументуйте свою думку.

https://cutt.ly/nZ8PMtg

БЕСІДА «ЩО ТАКЕ ВІЙСЬКОВИЙ ЛІТАК?»

на прикладі інформаційного коміксу «Поради пілота»

Мета: орієнтація на сприйняття інформаційного коміксу, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати інформаційний комікс, міркувати, аналізувати почуте, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити поради, озвучені волонтером.

Після озвучення вихователем порад, провести з дітьми бесіду.

Запитання для бесіди:

- Які літальні апарати ви знаєте?
- Які літаки ви знаєте? Яке їх призначення?
- Що таке військовий літак?
- Який літак був найпотужніший та найбільший у світі? Яка країна його створила?
- Що сталося з цим літаком?
- Хто такий Привид Києва?
- Як ви думаєте, для чого потрібні такі розповіді? Аргументуйте свою думку.
- Чому не назвали ім'я пілота, а говорили Привид Києва?
- Ми з вами згадували різні літаки, тож я пропоную кожному намалювати свій улюблений літак.

https://cutt.ly/nZ8PMtg

БЕСІДА «МЕДСЕСТРА – НАДІЙНА ПОМІЧНИЦЯ ЛІКАРЯ»

на прикладі інформаційного коміксу «Поради медсестри»

Мета: орієнтація на сприйняття інформаційного коміксу, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати інформаційний комікс, міркувати, аналізувати почуте, робити висновки. Закріпити поради, озвучені волонтером.

Після озвучення вихователем порад провести з дітьми бесіду.

Запитання для бесіди:

- Хто така медсестра?
- Як медсестра допомагає лікареві? Які функції виконує?
- Хто така військова медсестра?
- Які поради дала нам медсестра?
- У теплу погоду кого можна зустріти на прогулянці?
- Хто такі кліщі, на що схожі, чим живляться?
- Чому потрібно берегтися від кліщів? Яку загрозу вони становлять?
- Як потрібно одягатися, щоб захиститися від кліщів?
- Що потрібно зробити, якщо побачите на собі кліща? До кого звернутися по допомогу?

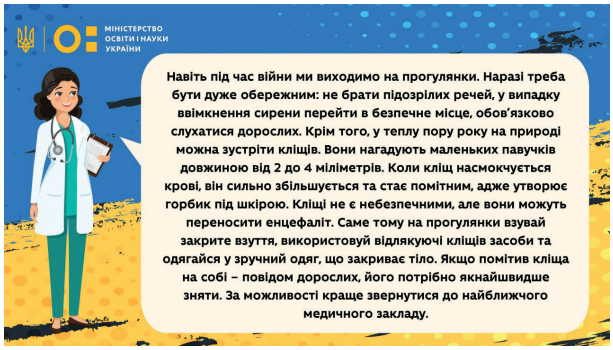

https://cutt.ly/jZ8ZVOX

БЕСІДА «БУТИ ЛІКАРЕМ – ЦЕ ДУЖЕ ВІДПОВІДАЛЬНО»

на прикладі інформаційного коміксу «Поради лікаря»

Мета: орієнтація на сприйняття інформаційного коміксу, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати інформаційний комікс, міркувати, аналізувати почуте, робити висновки, аргументувати свою думку. Закріпити поради, озвучені волонтером.

Після озвучення вихователем порад провести з дітьми бесіду.

Запитання для бесіди:

- Хто такий лікар?
- Яке головне завдання лікаря?
- Чому професія лікаря відповідальна? Аргументуйте свою думку.
- Що потрібно зробити, щоб стати лікарем?
- Які бувають лікарі?
- Що роблять військові лікарі?
- Які поради дав нам лікар?
- Що потрібно робити, щоб розвивати праву та ліву півкулі?
- Хто мріє стати лікарем? Чому?
- Розпитайте у своїх батьків чи є у вашій сім'ї медичні працівники, яку роботу вони виконують?

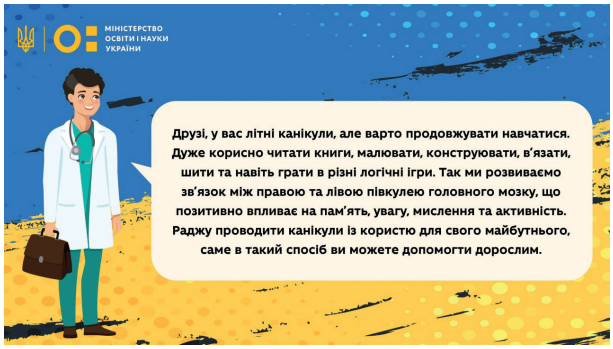

https://cutt.ly/jZ8ZVOX

БЕСІДА «ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ»

на прикладі інформаційного коміксу «Поради захисника»

Мета: орієнтація на сприйняття інформаційного коміксу, формування навичок безпечної поведінки. Вчити дітей критично сприймати інформаційний комікс, міркувати, аналізувати почуте, робити висновки. Закріпити поради, озвучені волонтером.

Після озвучення вихователем порад провести з дітьми бесіду.

Запитання для бесіди:

- Що таке Збройні сили України? Яке їхнє основне завдання?
- Що таке протиповітряна оборона? Яке основне її завдання?
- Що таке сигнал повітряної тривоги? Для чого він звучить?
- Що потрібно зробити, коли почув сигнал повітряної тривоги?
- Як ми можемо допомогти нашим Збройним силам? Аргументуйте свою думку.

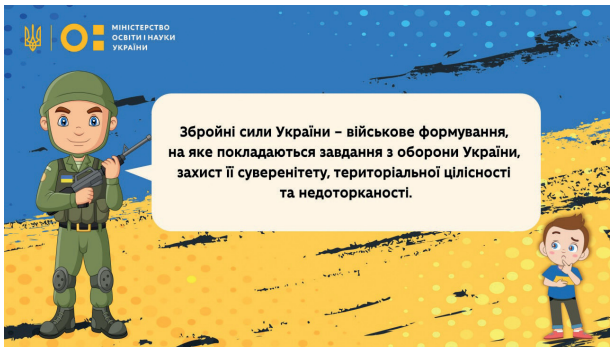

https://cutt.ly/wZ82oPc

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ МЕДІАОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАВЧАЛЬНИЙ РІК

№ з\п	Місяць	Тема	Вид роботи
1.	Вересень	Медіабезпека дошкільника в умовах війни	Спосіб «постав на павзу» на прикладі короткометражного мультфільму «Повітряний змій»
			Спосіб «постав на павзу» на прикладі короткометражного мультфільму «Небезпечні знахідки»
			Спосіб «постав на павзу» на прикладі короткометражного мультфільму «Лісовий скарб»
2.	Жовтень		Спосіб «постав на павзу» на прикладі короткометражного мультфільму «Безпечні канікули»
			Бесіда «Правила мінної безпеки для дітей» на прикладі короткометражного відео «Що таке міна? Побачив міну?»
			Бесіда «Дитяча абетка безпеки від ДСНС» на прикладі короткометражного відео «Дитяча абетка безпеки від ДСНС»
			Бесіда «Як уберегтися дітям від мін та вибухівки під час війни» на прикладі короткометражного відео «Як уберегтися дітям від мін та вибухівки під час війни»
3.	Листопад		Бесіда «Безпека під час війни» на прикладі короткометражного відео «Правила поведінки в зоні бойових дій»
			Бесіда «Сирена – моя помічниця» на прикладі короткометражного відео «Сирена – моя помічниця. Що таке сигнал повітряної тривоги та як поводитися»
			Бесіда «Що робити, коли лунає сирена?» на прикладі короткометражного відео «Правила поведінки під час повітряної тривоги»
			Створюємо власний комікс «Небезпечні предмети»
4.	Грудень	Правила безпеки дошкільника під час пожежі	Бесіда «Правила пожежної безпеки» на прикладі короткометражного мультфільму «Небезпечні забави лисенятка Фредді»
			Бесіда «Що робити під час пожежі?» на прикладі короткометражного мультфільму «Що робити під час пожежі?»
			Створюємо власний комікс «Правила безпеки під час пожежі»
5.	Січень	Безпека дошкільника в соціумі	Бесіда «Правила поведінки на вулиці» на прикладі короткометражного відео «Основні правила поведінки на вулиці»
			Бесіда «Правила етикету на дитячому майданчику» на прикладі короткометражного мультфільму «На дитячому майданчику»
			Бесіда «Правила поведінки дітей з незнайомцями» на прикладі короткометражного мультфільму «Безпека дитини / правила поведінки дітей з незнайомцями»
6.	Лютий		Бесіда «Безпека життєдіяльності» на прикладі віршованої відеопам'ятки «Коли ти вдома»
			Бесіда «Безпека вдома» на прикладі казочки «Не залишайте дітей вдома самих»
			Створюємо власний комікс «Правила поведінки в соціумі»

7.	Березень	Безпека дорожнього руху. Дорожні знаки	Бесіда «Дорожні знаки» на прикладі короткометражного відео «Вчимо основні дорожні знаки для дітей»
			Бесіда «Правила дорожнього руху» на прикладі короткометражного відео «Правила дорожнього руху для дітей»
			Створюємо власний комікс «Правила дорожнього руху. Дорожні знаки»
8.	Квітень	Безпека дітей дошкільного віку в природі	Бесіда «Правила безпеки на воді» на прикладі короткометражного відео «Правила безпеки на воді»
			Бесіда «Правила поведінки влітку» на прикладі короткометражного відео «Правила безпечної поведінки влітку для дітей»
			Бесіда «Правила поведінки в природі» на прикладі короткометражного відео «Правила поведінки в лісі, на луках для дітей»
9.	Травень		Бесіда «Чистота – запорука здоров'я» на прикладі короткометражного відео «Чистота – запорука здоров'я. 10 правил гігієни»
			Створюємо власний комікс «Правила поведінки в природі»

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ МЕДІАОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОЗДОРОВЧИЙ ПЕРІОД

№ з\п	Місяць	Тема	Вид роботи
1.	Червень	Практичні вправи для роботи з інформаційним коміксом для дітей «Поради захисника»	Бесіда «Твоє здоров'я – найголовніший скарб» на прикладі інформаційного коміксу «Поради захисника»
			Бесіда «Будь уважний» на прикладі інформаційного коміксу «Поради захисника»
			Бесіда «Навчання – твоя найбільша допомога!» на прикладі інформаційного коміксу «Поради захисника»
			Бесіда «Правила безпеки в інформаційному просторі» на прикладі інформаційного коміксу «Поради захисника»
2.	Липень		Бесіда «Наші емоції» на прикладі інформаційного коміксу «Поради захисника»
		Практичні вправи для роботи з інформаційним коміксом для дітей «Поради волонтера»	Бесіда «А чи знаєте ви, хто такий волонтер?» на прикладі інформаційного коміксу «Поради волонтера»
			Бесіда «Добро та зло» на прикладі інформаційного коміксу «Поради волонтера»
		Практичні вправи для роботи з інформаційним коміксом для дітей «Поради пілота»	Бесіда «Я – пілот повітряних сил» на прикладі інформаційного коміксу «Поради пілота»
3.	Серпень		Бесіда «Що таке військовий літак?» на прикладі інформаційного коміксу «Поради пілота»
		Практичні вправи для роботи з інформаційним коміксом для дітей «Поради лікаря, медичної сестри»	Бесіда «Медсестра – надійна помічниця лікаря» на прикладі інформаційного коміксу «Поради медичної сестри»
			Бесіда «Бути лікарем – це дуже відповідально» на прикладі інформаційного коміксу «Поради лікаря»
		Практичні вправи для роботи з інформаційним коміксом для дітей «Поради захисника»	Бесіда «Збройні сили України» на прикладі інформаційного коміксу «Поради захисника»

РОЗДІЛ VIII. **МЕДІАБЕЗПЕКА ДИТИНИ ПОЧИНАЄТЬСЯ З МЕДІАОСВІТИ БАТЬКІВ**

У Базовому компоненті дошкільної освіти, як державному освітньому стандарті, наголошено, що один із ключових компонентів – новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві, та тісна співпраця з батьками й громадами. Серед ключових компетентностей дошкільної ланки відповідно до «Рекомендацій Європейського парламенту та Ради ЄС щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя» виокремлено, зокрема, інформаційно-цифрову компетентність.

В освітньому напрямі «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Комп'ютерна грамота» **цифрова компетентність** тлумачиться як здатність використовувати інформаційно-комунікаційні та цифрові технології для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язання освітніх, ігрових завдань на основі набутих елементарних знань, умінь, позитивного ставлення до комп'ютерної та цифрової техніки.

У Базовому компоненті дошкільної освіти наголошено, що сім'я виступає дієвим, моделювальним, соціальним, комунікативним, культурним інститутом виховання, навчання і самореалізації особистості.

Зазначена тенденція збільшує роль партнерської взаємодії педагогічних працівників закладів освіти з членами родини вихованців. Підвищення культури відповідального батьківства посилює необхідність педагогічного просвітництва сімей, які опинилися перед численними соціальними, духовними, довкільними викликами сьогодення.

Взаємодія закладів дошкільної освіти з родинами, як учасниками освітнього процесу, спрямована на формування високої педагогічної культури всіх учасників освітнього процесу і на рівні знань та настанов, і на рівні повсякденного спілкування.

Підтримка батьками процесу формування інформаційно-комунікаційних навичок дитини може відбуватися шляхом:

- відповідального і помірного використання батьками комп'ютера як сучасного засобу діяльності дитини старшого дошкільного віку;
- добору ігрових і пізнавальних програм, сприятливих для навчання дитини, вміння свідомо вибирати спосіб дії, спрямований на розв'язання завдання;
- ознайомлення дитини з можливостями використання цифрових технологій у повсякденному житті та дозвіллі;
- створення сприятливих умов для формування цифрової компетентності;
- пояснення дитині правил поведінки за комп'ютером, роз'яснення про небезпеки і правила поводження в інтернеті.

У цих умовах педагогічний колектив закладу дошкільної освіти ініціює різні форми участі батьків у процесі розвитку медіаосвіти. Адже саме батьки, як основні провідники соціалізації дітей дошкільного віку, повинні надати дітям можливість зрозуміти, як використовуються масмедіа в суспільстві, оволодіти навичками використання медіа в процесі комунікації з іншими людьми та забезпечити знаннями, як критично оцінювати інформацію.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ БАТЬКІВ

Пропонуємо рекомендації, які допоможуть батькам краще побудувати заняття з дітьми з розвитку сімейної медіаграмотності, розуміння медіатекстів і дадуть змогу використовувати повною мірою розвивальний, виховний і освітній потенціал медіакультури.

1) Залучаючи дитину до медіа, не нашкодьте її здоров'ю і розвитку: Ваша порада подивитися той чи інший фільм або пограти в комп'ютерну гру дуже важлива для дитини. Тому, запрошуючи її до екрану, пам'ятайте про кількість часу, який можна проводити з медіа без шкоди для здоров'я.

2) Говоріть із дитиною про медіа: бесіда з дитиною про медіа – складне завдання для більшості батьків. Бувши знавцями і поціновувачами цієї сфери, діти зазвичай уважно прислухаються тільки до тих людей, які «в курсі подій», – знайомих із новими програмами, платформами, фільмами, новими комп'ютерними іграми тощо. Тому перед початком бесіди з дитиною батькам слід до неї відповідно підготуватися – наприклад, зайти на відповідні сайти в інтернеті, ознайомитися з комп'ютерними іграми та новітніми програмами.

3) Зумійте створити при спілкуванні атмосферу доброзичливості, партнерського діалогу: не зводьте спілкування до бесіди на моральну тематику, інакше дитина швидко втратить інтерес до того, що ви хочете їй сказати. Якщо дитина висловлює свою думку, терпляче вислухайте її, не перебиваючи, щоб вона відчула, що її думка важлива і значуща для вас. Пам'ятайте, що довірче спілкування з дитиною, спільні творчі заняття і доброзичлива атмосфера під час медіаосвітніх сімейних занять зможуть сприяти не лише вивчення основ медіаграмотності, а й поліпшенню мікроклімату в родині, допоможуть подолати відчуженість, що часто виникає між дорослими і дітьми.

4) Наводьте вагомі аргументи і станьте прикладом для наслідування: якщо ви хочете довести дитині свою позицію щодо медіа (наприклад, розповісти, що медіа при надмірному захопленні ними можуть завдати шкоди її здоров'ю і розвитку), то намагайтеся робити це спокійно, використовуючи при цьому вагомі приклади-докази. Якщо ви вважаєте, що фільми або передачі, які дивиться ваша дитина, не мають особливої художньої, виховної або розвивальної цінності, постарайтеся згадати, що дивитеся самі та станьте дитині прикладом для наслідування. Пам'ятайте, що переконання завжди краще від заборон, а пояснення причин дієвіші, ніж позиція «я дорослий, і тому маю рацію!».

5) Дозвольте дитині навчити вас або інших членів сім'ї чогось нового у сфері медіа: пам'ятайте, що сучасні діти – «профі» в медіасвіті. Якщо вам у цьому світі що-небудь здасться незрозумілим, не соромтеся, запитайте про це в дитини. Ваш авторитет при цьому аніскільки не постраждає, а дитина буде рада можливості навчити вас чогось нового (скажімо, розповісти, як працює нова комп'ютерна програма або як пересилаються мелодії на мобільний тощо). Ну а якщо і дитина не знає відповіді на ваше запитання, запропонуйте їй разом спробувати пошукати відповідь – у довідниках, літературі, пошуковій системі інтернету тощо. Щоб це заняття стало цікавим для вас обох, можна пошук інформації перетворити у веселе змагання, а переможця (першого, хто знайде відповідь) нагородити призом. Надалі можна попросити дитину допомогти старшим членам родини (бабусі/дідусеві) в освоєнні медіа. Зазвичай старше покоління досить активно користується мобільними телефонами, але при цьому знання обмежуються тільки вмінням набирати номер або відповісти на виклик. Доручіть дитині надати їм необхідну допомогу, пояснивши, що при спілкуванні їм потрібно запастися терпінням і витримкою, бо літнім людям важко буває зрозуміти те, що пояснюється дуже швидко. Не забудьте при цьому поговорити попередньо з родичами, а потім, коли ваша дитина буде готова взятися до навчання, порекомендуйте її бабусі або дідусеві як «найкращого знавця мобільних телефонів». Ви побачите, як дитина пишатиметься похвалою, адже діти дуже люблять демонструвати свої досягнення спортивні, творчі, навчальні тощо. І досягнення у сфері медіа тут не виняток.

6) Постарайтеся зробити процес освоєння сімейної медіаграмотності захопливим заняттям: для цього у вас у виховному арсеналі досить ресурсів. Веселі конкурси та ігри, вікторини, спільні творчі справи, змагання, придумування кумедних історій, складання віршів або пісень, розігрування невеликих костюмованих сценок, створення виробів або знімання власного фільму – ці заняття викличуть цікавість у всіх членів сім'ї і допоможуть краще зрозуміти і одне одного, і світ медіа загалом.

7) Не бійтеся фантазувати і продукувати нові ідеї: якщо під час занять ви придумаєте інші правила гри або нові цікаві запитання для сімейної вікторини, не соромтеся запропонувати їх членам родини. Ваш творчий потенціал буде гідно оцінений, адже рідні люблять і розуміють вас краще, ніж хто-небудь інший. Не соромтеся здатися смішним, коли, наприклад, будете грати ту чи іншу роль з аматорського фільму: творче самовираження завжди дістає схвалення, навіть якщо його проявляє солідний і вимогливий тато або мама-директорка.

8) Залучайте до освоєння сімейної медіаграмотності інших членів родини та друзів: поступово в процесі спільних з дітьми занять до вас можуть приєднатися друзі або родичі, адже напевно ваша дитина захоче поділитися з ними новинами про те, як ви проводите свій вільний час. Швидше долучайте їх своєї дружньої команд: коли в грі, вікторині або конкурсі бере участь багато людей, вона стає цікавішою.

МЕДІАБЕЗПЕКА: АВТОРИТЕТНІ ПОРАДИ ВІД ЗАХИСНИКА УКРАЇНИ

Щоб допомогти найменшим українцям емоційно в найважчі хвилини війни та підтримати патріотичний дух нашої нації, МОН представляє авторитетні поради від захисника України, про які ми згадували вище.

Наразі у вільному доступі для ознайомлення вже кілька розділів:

- мудрі поради від захисника України;
- розповідь волонтера про добро;
- захисник України знайомить дітей із лікарями;
- розповідь про роботу в повітрі та літальні апарати;
- цікаво про ППО і як ведеться захист із суші, повітря та узбережжя;
- знайомство з капітаном українського флоту ЗСУ.

Запропоновані матеріали стануть у пригоді батькам і допоможуть реалізувати медіаосвіту, адже містять цікаві ілюстровані матеріали, які сприяють розвиткові критичного мислення через аналіз, обговорення, бесіду чи власне створення медіапродуктів!

Пропонуємо кілька простих вправ із застосуванням ілюстрованих порад. Більше інфографіки для опрацювання з малечею ви можете знайти за посиланням: https://mon.gov.ua/ua/news/poradi-vid-zahisnika-ukrayini-mon-rozrobilo-informacijnij-komiks-dlya-ditej-u-voyennij-stan?fbclid=IwAR2njtEJjedfau6EAZLZP01lWjgwOhYkoEm4q_1DBNkx4OubO3QrLqKtXWc.

Джерело: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/06/27/photo_2022-06-27_11-47-31.jpg

Питання для бесіди з дітьми:

- Хто такий лікар?
- Чим корисна професія лікаря?
- Яких лікарів ти знаєш?
- Чи важлива професія лікаря на війні? Чому?
- Хто допомагає лікарям?

Джерело: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/05/23/photo_2022-05-23_11-20-30.jpg

Питання для бесіди з дітьми:

- Протиповітряна оборона – що це?
- Навіщо потрібна ППО?
- Чи знаєш ти, як працює ППО?
- Де потрібно перебувати, коли працює ППО?
- Який сигнал звучить перед тим, як починає працювати ППО? Чому?

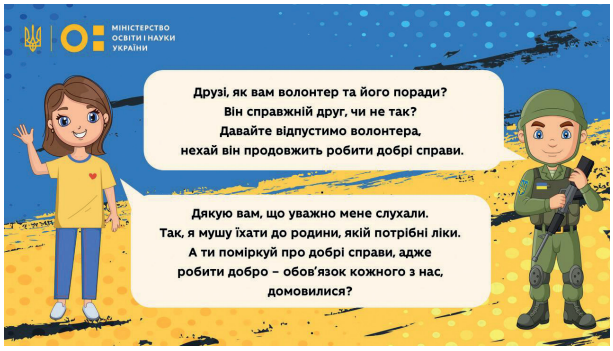

Джерело: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/04/06/photo_2022-04-06_14-12-06.jpg

Питання для бесіди з дітьми:

- Хто такий волонтер?
- Як ти гадаєш, чи важлива роль волонтера на війні?
- Чи є серед твоїх знайомих ті, що проводили волонтерську діяльність?
- Чи хотів би ти бути волонтером? Чому?
- А діти можуть бути волонтерами? Яку діяльність вони можуть вести як волонтери?

Джерело: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/04/13/photo_2022-04-13_11-04-32.jpg

Питання для бесіди з дітьми:

- Як ти розумієш слово «добро»?
- Чи корисні добрі справи?
- Які добрі справи ти робив?
- Які приклади доброти щодо себе ти пригадаєш?
- Спробуймо намалювати «добро», яким ти його уявляєш?

КОНСПЕКТ БАТЬКІВСЬКИХ ЗБОРІВ «ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ ДИТИНСТВА»

Актуальність. Сучасні медіа та новітні технології проникли в усі галузі суспільства, а пересічний громадянин активний споживач різного роду інформації, потік якої постійно збільшується.

Сучасне юне покоління все частіше називають медійним. І це не дивно, адже для більшості дітей та молоді сучасні медіа (і особливо інтернет) означають набагато більше, ніж прості засоби пізнання навколишнього світу.

У зв'язку з дедалі більшим обсягом інформації, що передається каналами масмедіа та їх незмінною популярністю в дитячому середовищі, актуальність розвитку медіаграмотності не викликає сумнівів.

Зрозумілий той факт, що медіа можуть справляти на дитину як позитивний (доступ до інформації, розвиток, спілкування, мобільність тощо), так і негативний вплив (негативний контент на телеекранах та в комп'ютерних іграх, завдання шкоди здоров'ю дітей при надмірному захопленні медіа, негативний вплив однолітків тощо).

Все це змушує дорослих серйозно задуматися над проблемою медіа та їхнього впливу на здоров'я і розвиток дитини, а також над ставленням дорослих до освіти, розвитку та духовного становлення дитини медійного покоління.

Мета батьківських зборів:

- залучення батьків до процесу розвитку медіаосвіти в умовах закладу дошкільної освіти,
- підвищення їхніх психолого-педагогічних компетенцій з питань медіабезпеки дітей дошкільного віку.

Завдання:

- обговорити питання про роль та вплив медіа на формування особистості дитини, її фізичне та психічне здоров'я;
- дати уявлення про медіаосвіту та її роль в освітньому процесі дитини дошкільного віку;

- визначити роль сім'ї в процесі розвитку медіаосвіти;
- напрацювати рекомендації щодо організації безпечного медіапростору дитини вдома.

Хід зборів:

Мінілекція. Сьогодні медіа активно увійшли в наше життя і справляють вплив на формування світогляду, ціннісних орієнтирів, смаків, уподобань, стилів життя, та переконань і поглядів.

Але якщо ми, дорослі, так залежні від медіа, то що можна сказати про наших дітей?

За даними UNAF, 84 % батьків у всьому світі стурбовані безпекою своїх дітей в інтернеті, але не витрачають достатньо часу, щоб обговорити питання безпеки з дитиною.

Цікаві дослідження доктора Катеріни Штайнер-Адер, проведені ще у 2012–2013 роках, «Як захистити дитинство та сімейні стосунки в цифрову еру». Висновки виявилися досить невтішними.

Джерело: https://kosivshchinskaszosh.jimdofree.com

Отже, бути батьками в цифрову епоху означає нести відповідальність за підтримку та навчання дітей, щоб вони усвідомили можливості та ризики, які їм надає цифрове середовище.

У стрімкому темпі нашого життя катастрофічно не вистачає часу, щоб поговорити зі своєю дитиною, розпитати про настрій, досягнення, що цікавого дізналася та як пройшов її день! Відповідно дитина прагне заповнити дефіцит спілкування в медійному просторі.

Вправа «Інтернет: за і проти

Все більше місця в житті кожної дитини сьогодні займають новітні гаджети та інтернет, які мають як позитивні, так і негативні сторони. Пропоную разом розглянути користь та шкоду інтернету. Для цього ми з вами виконаємо практичну вправу. Вихователь об'єднує батьків у дві групи і просить поміркувати 1 групу над позивними сторонами інтернету, а учасників 2-ї групи – над негативними. Свої ідеї батьки оформлюють на ватмані.

Час виконання: 10 хв.

Необхідне обладнання: ватмани, маркери, скотч, фліпчарт/дошка.

Можливі варіанти відповідей.

«Інтернет: за»	«Інтернет: проти»
Вільний доступ до будь-якої інформації	Небажана та шкідлива інформація
Технологічність – використання новітніх досягнень інформаційних і телекомунікаційних технологій	Негативний вплив на фізичне здоров'я дітей
Медіатворчість – можливість створення власного медіапродукту	Використання жаргону, спрощення мови, нецензурна лайка
Формування навичок роботи з інформацією (знаходити, отримувати, аналізувати, систематизувати та використовувати)	Контакти з незнайомими людьми
Розвиток, самоосвіта, навчання	Кібербулінг
Швидкий зв'язок	Наявність та вплив реклами
Безмежні можливості спілкування	Залежність від комп'ютерних ігор
Перегляд мультфільмів, кінофільмів	Соціальна ізоляція
	Шахрайство
	Небезпечні селфі

Після закінчення роботи в групах вихователь і батьки обговорюють напрацювання.

Питання для бесіди:

- З якими негативними сторонами інтернету доводилося мати справу вашим дітям?
- Як поводилася дитина, що зіткнулася з тією чи іншою проблемою в інтернеті?
- На які групи можна поділити всі ризики користування інтернетом?

У процесі обговорення використовується така інформація.

Мінілекція «Класифікація онлайн-ризиків»

Комунікаційні ризики. Виникають у процесі спілкування та взаємодії людей в інтернеті. Серед них кіберцькування, сексуальні домагання, небажані знайомства в мережі, зустрічі з інтернет-знайомими в реальному житті тощо. З подібними ризиками можна зіткнутися при спілкуванні в онлайн-месенджерах, соціальних мережах, на сайтах знайомств, форумах, блогах та інших ресурсах.

Контентні ризики. Виникають при зіткненні з неетичною та шкідливою інформацією в мережі (тексти, картинки, авдіо- та відеофайли, посилання на різні ресурси). До такої інформації належать: агресія, еротика або порнографія, нецензурна лексика, інформація, що розпалює расову ненависть, пропаганда здорового способу життя, уявного образу краси, суїциду, азартних ігор, наркотичних речовин. Подібний контент можна побачити на різних сайтах та в соціальних мережах.

Споживчі ризики. Виникають у процесі придбання товарів та послуг через інтернет, зокрема ризик купити товар низької якості, підробки, контрафактну та фальсифіковану продукцію; втратити кошти чи стати жертвою шахраїв, які використовують персональні дані онлайн-покупців.

Технічні ризики. Небезпека пошкодження програмного забезпечення комп'ютера, розкрадання або порушення конфіденційності особистої інформації через злом з використанням шкідливих програм (вірусів, черв'яків, троянських коней, шпигунських програм, ботів тощо).

Щоб уміти контролювати дітей в інтернеті, батькам необхідно підвищувати власну інформаційно-цифрову грамотність. Адже сьогодні, в умовах реформування всіх ланок вітчизняної системи освіти, батьки – повноправні учасники освітнього процесу і повинні брати активну участь у вихованні юного покоління.

Адже батьки для дитини мають бути друзями, порадниками, разом із дитиною пізнавати світ, зокрема онлайн, уміти створювати територію безпечного інтернету. А спільна діяльність допоможе не тільки згуртувати дітей та батьків, а й дасть можливість для розвитку медіаосвіти, як необхідної вимоги в цифровому суспільстві.

Вправа «Основні правила безпеки в інтернеті для батьків»

Об'єднайте батьків у групи (5–6 груп, залежно від кількості присутніх) (Додаток 1) та запропонуйте оформити основні правила безпеки в інтернеті.

Можливі варіанти правил:

1. Відвідуйте інтернет разом із дітьми. Заохочуйте ваших дітей ділитися з вами їхніми успіхами та невдачами у справі освоєння інтернету.

2. Пояснюйте дітям: якщо в інтернеті щось турбує їх, то їм слід не приховувати цього, а поділитися з вами своїм занепокоєнням.

3. Поясніть дитині, що під час спілкування в чатах, використання програм миттєвого обміну повідомленнями, для реєстрації в онлайн-іграх та інших ситуаціях, які потребують реєстрації, не можна використовувати реальне ім'я, допоможіть дитині вибрати реєстраційне ім'я, яке не містить жодної особистої інформації.

4. Наголосіть дитині, що не можна видавати свої особисті дані, такі як домашня адреса, номер телефона та будь-яка інша особиста інформація, наприклад номер будинку, номери мобільних телефонів, дані документів, номери пластикових карток, місце роботи батьків чи рідних, адже така інформація може бути важлива для шахраїв і наразити на небезпеку.

5. Поясніть дитині, що в реальному житті та в інтернеті немає різниці між неправильними та правильними вчинками, відповідальність існує в обох світах.

6. Навчіть дітей поважати розмовників в інтернеті. Переконайтеся, що вони розуміють, що правила хорошого тону діють однаково як в інтернеті, так і в реальному житті;

7. Скажіть їм, що ніколи не варто зустрічатися з незнайомими «друзями» з інтернету. Адже люди можуть бути зовсім не тими, за кого себе видають.

8. Поясніть дітям, що далеко не все, що вони можуть прочитати або побачити в інтернеті, – правда. Привчіть їх запитувати про те, що вони бажають дізнатися.

9. Не забувайте контролювати дітей в інтернеті за допомогою спеціального програмного забезпечення. Це допоможе вам відфільтровувати шкідливий вміст, з'ясувати, які сайти насправді відвідує ваша дитина і який контент там споживає.

10. Регулярно перевіряйте список контактів своїх дітей, щоб переконатися, що вони знають усіх, з ким спілкуються.

11. Уважно перевіряйте запити на внесення до списку нових друзів. Пам'ятайте, що в інтернеті людина може виявитися не тим, за кого вона себе видає.

12. Станьте «другом» своєї дитини в соціальних мережах. Це дасть змогу відстежити, з ким спілкується ваша дитина.

Час виконання: 20 хв.

Необхідне обладнання: ватмани, маркери, скотч, фліпчарт/дошка.

Підсумок. Отже, не варто думати, що інтернет – це безпечне місце, де ваші діти можуть почуватися захищеними. Слід розуміти, що використання засобів виховної роботи без організації дієвого контролю – це практично марна трата часу. Так само як і застосування засобів контролю без організації процесу виховання. Тільки поєднуючи ці засоби, ви зможете допомогти вашим дітям відчувати себе в безпеці та захистити їх від впливу зловмисників.

Організація виховної діяльності з боку закладу дошкільної освіти, проведення спільного дозвілля дітей з батьками, розвиток альтернативних інтересів для дитини, довірчі дитячо-батьківські стосунки дадуть змогу убезпечити наших дітей від ризиків у просторі інтернету та допоможуть сформувати навички соціалізації в інформаційно-цифровому суспільстві.

Рефлексія. Учасники висловлюють свою думку щодо участі в зборах, продовжуючи фрази:

Зустріч була корисна, бо…

Я дізнався про те, що…

Я зрозумів(ла), що потрібно…

Батькам пропонується роздатковий матеріал (рисунки 1–4).

Джерело: https://kosivshchinskaszosh.jimdofree.com

Джерело: https://kosivshchinskaszosh.jimdofree.com

Джерело: https://kosivshchinskaszosh.jimdofree.com

Джерело: https://kosivshchinskaszosh.jimdofree.com

РОЗДІЛ ІХ. **БЛОГ: ЧИТАЄМО РАЗОМ**

5 ключових принципів медіаграмотності вперше сформулювала Асоціація вчителів м. Онтаріо у 1987 році, а Міністерство освіти Канади внесло їх у Ресурсний довідник з медіаграмотності» (1989). З того часу ці принципи лишаються фундаментальними для системи медіаосвіти.

- Усі медіаповідомлення сконструйовані.
- Медіаповідомлення мають унікальну творчу мову, форми і системи символів зі своїми правилами.
- Різні люди сприймають одні й ті ж медіаповідомлення по-різному.
- У медіаповідомлення вбудовано цінності і погляди.
- Більшість медіаповідомлень створюють задля здобуття прибутку/ влади.

Що таке **блог?** Це своєрідний онлайн-журнал, головний зміст якого — регулярно додавані записи чи зображення. Він пишеться як щоденник вражень та відчуттів.

Ми звернулися до блогу Олександри Шаповал, дитячої письменниці та кінознавиці, яка має 4-річну доньку Софію. У блозі вона оповідає, як розмовляє з дитиною про книжки. І на прикладі її блогу ми покажемо, які акценти медіаграмотного ознайомлення з текстами можна зробити, спілкуючись із найменшими.

Друзі, вітаю! Мене звати Олександра, а це моя донечка Софія. І ми великі книголюби! Обожнюємо купувати, читати, гортати, надихатися цікавими дитячими книжками. Спільне читання для нас – це про відчуття тепла, затишку, любові та довіри. На ці неоцінні миті з нетерпінням чекаємо щодня. Своїми враженнями від найулюбленіших книжок хочемо ділитися з вами в нашому книжковому блозі, а також дізнаватися про ваші книжки-фаворити.

Розповідатиму насамперед про сучасних українських авторів. Їхні книжки менш відомі широкому загалові, проте заслуговують на прочитання і любов маленьких читачів. Про перекладну літературу, звісно, розповідатиму, але менше. Писатиму про найулюбленіші наші книжки, тому чекайте на позитивні відгуки. Наші суб'єктивні враження час від часу викладатиму тут, можливо, вони стануть комусь в пригоді при виборі книжок. А для нас це буде своєрідним щоденничком прочитаних творів.

«Казки під ялинку»

Сьогодні, у такий сніжний, морозний, по-справжньому зимовий день, хочу розповісти про книжку, яку Софійка отримала на Різдво під ялинку. Вона так і називається «Казки під ялинку» (Видавництво Старого Лева). Ми вже «проковтнули» її і встигли полюбити. Надзвичайно атмосферна, казкова і зимова, у ній живе багато фантастичних істот, розумацьких тварин і, звісно, допитливих дітлахів, які потрапляють у всілякі пригоди. У книжці зібрано 16 казок сучасних українських авторів. Когось ми вже знали і полюбили за попередні книжки, але були й відкриття. Саме такий формат мені дуже імпонує, бо, купуючи одну книжку, – знайомишся з багатьма письменниками і вже на майбутнє знаєш, кого з авторів хотілося б ще почитати. «Казки під ялинку» цікаві ще й тим, що книжку оформлювали різні художники, що дає змогу познайомитися з українськими ілюстраторами. Вони створили прекрасні картинки, які мають цікаві деталі і надовго утримують увагу дитини. Отже, дуже рекомендую!

Можна запитати:

- Що це за текст?
- Скільки людей створювало його? У чому полягала їхня робота?

«Зайчикова книжечка» Івана Андрусяка

У цей морозний, засніжений день, мені хочеться розповісти про «Зайчикову книжечку», відомого українського письменника, «амбасадора» дитячої літератури Івана Андрусяка. Його чарівна книжка зігріває, зачаровує, заколисує, залюблює в себе з перших рядків. Перевірено! Від двох Софійчиних років ми неодноразово поверталися до цієї книжки, і кожен раз помічали в ній щось нове і цікаве. Добрі, веселі, пустотливі, але мудрі й повчальні історії з дитинства розповідає тато-зайчик своїм малятам-зайченятам. І автор на початку книжки закликає: «Ану ж бо, пригорнись до мами й тата – і прочитайте про пригоди ці. А потім попроси їх розказати, які були в дитинстві мама й тато – смішні, цікаві, радісні Зайці…». Після прочитання кожної історії, можна щось згадати і розповісти зі свого дитинства. Діткам завжди цікаво дізнатися, що колись такі дорослі мами-тати були також дітлахами, бешкетували, гралися, потрапляли в усілякі пригоди…

У «Зайчиковій книжечці» зібрані віршовані казки для читання дитині вголос та першого самостійного дитячого читання, оптимальний вік 3–6 років. Вони особливі ще й тому, що це – віршоказки, вони римовані, легко читаються і сприймаються. Проте, можливо, комусь потрібно буде звикнути до такого формату казки. Книжку прекрасно доповнюють дуже ніжні, пастельні ілюстрації

Ольги Кузнецової. Кожна з них сприймається як живописна картина, виконана на полотні олійними фарбами. Це просто насолода, розглядати їх і надихатися, своєрідна арттерапія! «Зайчикова книжка» неодноразово перевидавалася, здобула визнання читачів та численні нагороди, зокрема премію Кабінету Міністрів України імені Лесі Українки в номінації «Літературні твори для дітей та юнацтва». Отже, дуже рекомендую! А ви вже читали «Зайчикову книжечку» своїм зайченятам?

Про що можна запитати:

- Що привертає увагу?

Адже ключовий принцип #2: Медіаповідомлення мають унікальну творчу мову, форми і системи символів зі своїми правилами

І поговорити:

- Чому саме такі кольори використала художниця?
- Для чого вони їх обрала?

Оформлення дитячої книги – важливо чи ні?

Для мене і моїх дітлахів дуже важливу роль у виборі книжки має її оформлення. Адже по одежі стрічають, а по розуму випроводжають. Особливо це стосується малих читачів, бо якщо їх не зацікавить обкладинка – вони можуть просто не схотіти слухати текст книжки. Саме **обкладинка** — найважливіший елемент самореклами книжки, покликаний виконати роль переможця-закликайла з-поміж інших обкладинок. І вона своєрідний «код спільноти», спосіб ідентифікації за цінностями, презентованими книжкою. Обкладинки задають тон особистого стилю, дизайну середовища, це певні соціальні та візуальні барометри «популярних ідентифікацій», вони скеровують увагу читача. І для нас фаворитом української ілюстрації вже давно став Владислав Єрко. Усі його книжки, які ми купували, діти спершу довго-довго роздивлялися, потім у них з'являлася ціла купа запитань, а щоб знайти на них відповіді – ми починали читали текст. Однак, навіть після неодноразового прочитання, вони постійно повертаються до цих книжок, адже щоразу на картинках можна знаходити нові деталі, сенси і значення... Ілюстрації Владислава Єрка неначе ведуть за собою в незвідані світи, де оживають фантастичні персонажі, й ти разом із героями потрапляєш у незвичайні пригоди. На мій погляд, було б цікаво видати артбук із зібранням ілюстрацій Єрка, і тоді діти просто вигадували б кожен свої історії, роздивляючись малюнки. Ось така моя фантазія, чому б ні? А взагалі, Владислав Єрко вже став культовим ілюстратором не лише в нас, але й у всьому світі. Його «Снігова королева» вийшла англійською мовою і стала лідером продажів англійського видавництва «Templay» (2005), у США здобула титул «Найкраща дитяча книжка – 2006», медаль Фонду Андерсона. Також багато значущих відзнак мають інші, книжки, що він оформив. А Ви маєте книжки з ілюстраціями Владислава Єрка? Які ваші улюблені?

Книжка-білінгва «Слова ввічливості», Олександра Орлова, Видавництво ПЕТ

Одна з наших фавориток – книжка-білінгва «Слова ввічливості» із серії «Ліза і друзі» Олександри Орлової. Це проста і добра історія про дівчинку Лізу, яка щойно переїхала і знайомиться з новими друзями – Сонею і Мартіном. У розповідь ненав'язливо вплетені всі основні слова ввічливості, якими має володіти дитини (хоча іноді зустрічаєш дорослих, яким так і кортить порекомендувати почитати цю книжку, а краще вивчити напам'ять).

Ця історія викладена двома мовами – українською та англійською, що дає змогу використовувати паралельне читання. Цей метод корисний для вивчення мови, допомагає швидше сприймати і запам'ятовувати нові слова. На жаль, книжок-білінгв на українському книжковому ринку зовсім не багато, хоча вони дуже помічні у вивчені мов.

Поки Софійка ще не вміє читати, я їй читаю вголос. Спочатку вона не дуже хотіла слухати англійський варіант, проте тепер приблизно запам'ятала зміст і їй подобається. Коли підросте, гадаю, вже буде самостійно читати цю історію українською, а потім і англійською мовами. Неможливо не сказати про красиве оформлення книжки, що виконала художниця Катерина Підлісна. На кожному розвороті великі акварельні ілюстрації, у ніжних, пастельних кольорах. Коли я не маю часу почитати, Софійка любить гортати і роздивлятися картинки. Ця книжка одна з найулюбленіших, вона довго вдивляється в кожну ілюстрацію і розповідає по них історії.

Можна попросити:

- зробити рекламу книжки, так, щоб її захотіли почитати і інші діти, записати відео з рекламним виступом, а потім разом переглянути.

«Я не хочу бути принцесою» Ґжеґожа Касдепке, ілюстрації Емілії Дзюбак, «Видавничий Дім ШКОЛА»

Кумедна книжка Ґжеґожа Касдепке «Я не хочу бути принцесою» однозначно вразила Софійку. Адже вона вся така принцеса-принцеса і ніяк не могла усвідомити – як це так, що дівчинка Марися зовсім не хоче бути принцесою. І на те має свої причини, але не буду спойлерити і розповідати, які саме.

Вся історія побудована навколо гри, яку придумала Марися і щодня втягує в неї всю сім'ю. Мені, як мамі, було трохи дивно, що весь час ця дівчинка диктує свої правила гри і роздає всім ролі, а дорослі слухняно виконують її примхи. Хоча, з іншого боку, це лише гра, де можна дозволити дитині проявити свої лідерські якості і трохи покомандувати.

Книжка написана дуже легко, рясно присипана добрими жартами та кумедними ситуаціями. Тому за животи будуть хапатися і дорослі, і малі. Добрі жарти прекрасно доповнюють ще смішніші ілюстрації, які створила Емілія Дзюбак. У післямові автор твору розповідає, що цю історію йому повідала мама однієї дівчинки, з якою трапилися всі ці пригоди. Ґжеґож Касдепке розсмішила ця бувальщина і він вирішив обов'язково написати про це. Саме тому ми тепер маємо таку чудовезну книжку, яку із задоволенням неодноразово перечитуємо.

А ви читали вже цю книжку? Які взагалі любите книжки про дівчат?

Про що можна поговорити?

- Чому саме так зображаються дівчатка і хлопчики?
- Що не подобається у зображенні того чи іншого героя.

«Де народжуються плюшеві ведмедики?» Татуся Бо, ілюстрації Світлани Балух, видавництво «Vivat»

Останнім часом Софійці дуже полюбилася книжечка «Де народжуються плюшеві ведмедики?» Татуся Бо. Тут оповідається про дівчинку Владусю, яка захотіла собі іграшкового ведмедика, також їй закортіло дізнатися, де вони народжуються. Мама повезла донечку до чарівниці – тітусі Натусі, «у майстерні якої народжуються плюшеві іграшки». Саме там відбуваються цікаві знайомства з кумедними іграшками та поява на світ нових плюшевих звірят. Владуся допомагає тітусі Натусі у створенні свого ведмедика, і тепер дівчинка знає послідовність, як спершу потрібно визначити розмір, зробити викрійку, дібрати необхідні тканини, вирізати по викрійці шматочки і зшити їх, наповнити синтепухом, а потім ще й з'єднати всі частини разом – і це все під чарівну пісеньку, яка допомагає появі на світ нового друга. Ведмежатко оживає лише тоді, коли йому пришивають очі. Саме тоді він починає ворушитися, усміхатися і говорити. Ця зворушлива історія допомагає діткам відчути «справжність» їхніх плюшевих друзів, до яких слід ставитися з любов'ю та повагою.

Прекрасно доповнюють цю історію акварельні ілюстрації, що створила художниця Світлана Балух. Картинки виконані в яскравих, радісних кольорах, кожна іграшка тут має свій характер, не-

повторний колір і особливість. Тексту в книжці зовсім мало – один-два абзаци на розворот, тому можна читати й найменшеньким, десь із двох рочків. Літери досить великі, книжка може підійти і для першого самостійного читання дитини. Саме завдяки цій книжці Софійка зацікавилася шиттям і також хоче пошити свого друга, за власним малюнком і викрійкою. Але поки ми спромоглися пошити лише плаття для ляльки, а все інше – у найближчих планах...

Про що можна поговорити:

Запитати, про що

- Сьогодні я дізналася …
- Чи було важко …
- Що було незрозуміло …
- Тепер я знаю, що …
- Що здивувало …
- Щоб ще хотіла дізнатися, чому …

Книжка-гра «Бобреня і Друзі» (Beaver and Friends) від «Yarki Studio»

Хочу поділитися з вами враженнями від інтерактивної книжки-гри «Бобреня і Друзі» (Beaver and Friends) від «Yarki Studio». Нам із Софійкою було дуже цікаво слухати історію про пригоди Бобреняти, шукати і натискати на всілякі інтерактивні елементи, самостійно пропонувати Бобренятку щось зробити. У цій книжці-грі порушується знайома багатьом батькам проблема, коли малюк відмовляється їсти. Бобренятко не хоче слухатися маму і снідати корисними листочками, тому вирушає в мандрівку на пошуки кращої їжі. Ось тут і починаються цікаві пригоди: він знайомиться з лісовими мешканцями і дізнається, чим вони люблять ласувати, як проводять своє дозвілля. Та врешті-решт Бобреня розуміє, де найсмачніше і найзатишніше.

Слухаючи казку і граючи в гру, малюки разом з бобреням дізнаються про улюблені страви лісових мишок, ведмедя, чаплі, лисиці, бобрів, а також зможуть самі нагодувати їх. Софійці дуже сподобалося шукати різні ласощі і перевіряти чи смакуватимуть вони Бобренятку. Також можна відкривати ЯміПедію, де розповідаються цікавинки про тваринок із гри. Однак ця функція доступна після виконання всіх завдань на сторінці книжки-гри. Мову, якою озвучена казка, можна вибирати, тому «Beaver and Friends» буде корисна і для вивчення англійської. Дуже зручно, що є можливість вимкнути озвучку і самим читати казку. Або, навпаки, слухаючи англійською, додатково переглядати ще текст. Нам із донею дуже імпонує візуальний складник гри – доброемоційні ілюстрації, які однозначно сподобаються і батькам, і малюкам.

Взагалі, формат інтерактивної книжки на сьогодні стає дедалі популярнішим, адже тут поєднується і цікава історія, і пізнавальні факти про життя лісових мешканців, і елементи інтерактиву, коли дитина сама обирає наступні дії. Однозначно рекомендую спробувати батькам із дітками від 3 років, це буде захоплива, пізнавальна мандрівка!

Гра доступна за посиланням: https://play.google.com/store/apps/details?id=com.yarkistudio.beaverAndFriends&fbclid=IwAR1xlUfFuFvQpLYAXyp0C2p32juUfoGRxyCLgBCxptbmt98jT_s_VOdeqV0.

Про що можна поговорити:

- Діти до 10 років не повинні використовувати пристрої, підключені до інтернету, без нагляду; їм потрібні дорослі, щоб допомогти їм знайти відповідний матеріал, уникати того, що є неприйнятним, і розуміти те, що вони бачать. Хоча вам не потрібно сидіти поруч із ними щохвилини, вам варто перевірити будь-який новий сайт або програму, доки не переконаєтеся, що не буде жодних сюрпризів.
- Використовуйте закладки.

Створіть «сад з огорожею» для дітей молодшого віку, знайшовши хороші сайти та створивши закладки, доступ до яких можна отримати одним клацанням миші.

Щоб ваша дитина випадково не перейшла на іншу сторінку, ви можете приховати адресний рядок і поле пошуку. Це можна зробити у Firefox, клацнувши правою кнопкою миші у верхній частині екрана (праворуч від «Довідки»).

- Використовуйте безпечні фільтри пошуку

  Коли діти стають старшими, для них є природним бажання почати самостійно досліджувати інтернет, але це не означає, що ви повинні відкривати шлюзи. Майже всі пошукові системи мають фільтри вмісту, за допомогою яких можна блокувати неприйнятний вміст:

- Найвідомішим із них є безпечний пошук Google, яким ви можете скористатися, відвідавши www.google.com/preferences, встановивши прапорець «Фільтрувати відверті результати» та натиснувши кнопку «Зберегти» внизу сторінки. Якщо у вас є обліковий запис Google, ви також можете заблокувати налаштування безпечного пошуку паролем, натиснувши «Заблокувати безпечний пошук».

  YouTube також має безпечний режим, який дозволяє блокувати певний неприйнятний вміст. Унизу кожної сторінки YouTube є кнопка «Безпека». Якщо ви натиснете його, ви зможете ввімкнути або вимкнути безпечний режим. Як і безпечний пошук Google, безпечний режим можна заблокувати, якщо ви ввійшли у свій обліковий запис Google.

- Шпигувати чи не шпигувати

  Цілком природно хотіти стежити за тим, що ваші діти роблять в Інтернеті. З дітьми молодшого віку найкраще робити це особисто, сідаючи поруч і виступаючи в ролі гіда.

  Говоріть про це відкрито. Пояснення, чому ви хочете стежити за ними, може допомогти вашим дітям зрозуміти деякі проблеми, з якими вони можуть зіткнутися в інтернеті.

- Зробіть це частиною ваших сімейних правил. Дослідження показали, що встановлення сімейних правил, які пояснюють належну поведінку в інтернеті, сильно впливає на те, що діти роблять в інтернеті.

- Найважливіше, чому ви можете навчити своїх дітей, — це звертатися до вас або до іншого дорослого, якому ви довіряєте, якщо вони натраплять на щось неприйнятне чи неприємне в інтернеті. Переконайтеся, що вони знають, що ви не будете звинувачувати їх і не злитися на них. Зберігайте розмову без засуджень і заспокоєння, щоб вони знали, що ви їх підтримуєте та довіряєте їм.

«Дуся і Поросятко Гав. Перший день у садочку» Юстини Бернарек, ілюстрації Марті Курчевської, видавництво «Урбіно»

Кожна людина відчуває певний дискомфорт, коли потрапляє в новий колектив, знайомиться або просто починає робити щось нове. Комусь це легше дається, комусь важче. Але майже кожній дитині важко проходити період адаптації і змінювати свій звичний режим на новий. Так і Софійці було незвично йти перший раз до садочку, хоча вона дуже хотіла, але, попри те, трохи хвилювалася, як усе буде. Тому ми ще до початку нового навчального року придбали і почали читати різні книжки про садочок. Однією з найулюбленіших стала книжка польської письменниці Юстини Бернарек «Дуся і Поросятко Гав. Перший день у садочку». Тут розповідається про дівчинку Дусю і її хвилювання перед садочком, про те, як вона подолала свої страхи і знайшла нових друзів та веселі забави. У цьому їй допомогла іграшка – Поросятко Гав, яку пошила їй мама. Чому воно має таке кумедне ім'я не казатиму, щоб не спойлерити.

Це добра, щира історія, в якій дітки можуть упізнати себе і прожити свої хвилювання разом з героями книжки. Саме такі книжки нам найбільше подобаються і ми їх неодноразово перечитуємо. Доповнюють історію чудові, кумедні ілюстрації, що виконала в пастельних, осінніх кольорах Марта Курчевська. Гадаю, для діток від трьох років книжка буде цікава і пізнавальна, а також допомо-

же батькам поговорити з дітками про їхні переживання і підготувати до нового етапу – перших кроків у самостійне життя! Вже вийшло продовження, «Дуся і Поросятко Гав. Тепер усе гаразд», яке ми плануємо невдовзі також прочитати. А ви вже читали про Дусю? Які ваші улюблені книжки про садочок?

Про що можна поговорити/ задуматися:

- Сьогодні активно використовується термін «медіасоціалізація»,яким позначають процес розвитку особистості під впливом медіа інтернету). Саме з медіа дитина сьогодні має змогу отримувати інформацію про світ дорослих, вбирати зразки міжособового спілкування, норми соціальної поведінки. Медіа пропонують свою продукцію все молодшій аудиторії, впливаючи на процес соціалізації на все раніших етапах розвитку особистості.

«Мануель і Діді» Ервіна Мозера, Видавництво Старого Лева

Хочу поділитися з вами враженнями від книжок австрійського письменника Ервіна Мозера «Мануель і Діді. Велика книга маленьких мишачих пригод» та «Мануель і Діді. Друга велика книга маленьких мишачих пригод». Нам із Софійкою вони дуже подобаються, я вже забула скільки разів ми їх перечитали. Мабуть, окремі історії вже можу на пам'ять декламувати! Тут розповідається про пригоди маленьких мишенят Мануеля і Діді, справжніх друзів-нерозлийвода. Мануель багато фантазує і вигадує цікаві заняття, а Діді йому в усьому допомагає і підтримує. Ці друзяки вчать нас бачити прекрасне в дрібницях, бути винахідливими, відважними, кмітливими і не боятися пізнавати нове. Та передусім це книжка про справжню дружбу, взаємопідтримку і повагу. Ці маленькі мишенята показують прекрасний приклад, як піклуватися і думати не тільки про себе, але й про інших.

Ці книжки підійдуть для малечі, до них можна переходити відразу після книг-картинок. Тут також дуже багато красивих ілюстрацій і зовсім мало тексту. Проте для старших діток ці історії також будуть цікаві й можуть слугувати для першого самостійного читання. Тому орієнтовний вік 2–6 років. До речі, ілюстрував книжку сам автор, текст іде на рівні з картинками, взаємодоповнюючись. Унизу сторінки також є невеликі зображення комашок, які не стосуються основної оповіді, проте розповідають свою кумедну історію. А ви вже читали про цих веселих мишенят? Які ваші улюблені книжки про дружбу?

Про що можна поговорити:

- Як можна розповідати історії?
- Хто їх може розповідати?

«Софійка йде до дитячого садочка», «Софійка йде до лікаря», «У Софійки з'являється кошеня», «Софійка йде до школи» Ліані Шнайдер, ілюстрації Еви Венцель-Бюрґер, видавництво АССА.

Одного разу друзі подарували нам книжечку, в якій головну героїню звали Софійка. Доні дуже сподобалося, що дівчинку звуть так само, як і її. Тому тепер ми часто купуємо або беремо в бібліотеці книжки про Софійок. Про найцікавіші – розповімо.

Серія книжок «Софійка йде до лікаря», «У Софійки з'являється кошеня», «Софійка йде до школи» Ліани Шнайдер нам з донею страшенно подобаються. Ще є «Софійка йде до дитячого садочка». Я полювала за нею у книгарнях, на сайтах, в бібліотеках, однак, на жаль, поки що так і не змогла придбати. Ніде немає і ще й не перевидається.

Ця серія книжечок написана простою мовою про типові та зрозумілі для діток ситуації, як-от похід до лікаря, перше відвідання садочку та школи. Про хвилювання й очікування дівчинки, про те, як вона долає свої побоювання і врешті-решт розуміє, що все не так страшно, як здавалося, а, навпаки, весело.

Також одна з книжечок розповідає про велику мрію Софійки – мати котика. І саме в ту мить, коли дівчинка старанно виводить малюнок кота, її тато зустрічає кошеня. А далі починаються пошуки хазяїна для малечі, візит до ветеринара, доглядання за улюбленцем і врешті решт батьки залишають кошеня Софійці.

Книжечки через історію вчать діток справлятися зі своїми почуттями – бути трішечки сміливішими, вміти домовлятися, дружити і радіти простим речам. Книжки можуть бути цікавими діткам від 3 до 7 років.

Цю серію проілюструвала чудова художниця Єва Венцель-Бюрґер. Малюнки дуже життєрадісні, світлі й одразу привертають увагу малечі. Цікаво, а ви купуєте книжки, де головні герої мають ім'я вашого маленького читача? Які улюблені?

Про що можна поговорити:

- Якщо героїня носить таке ім'я як і ти, що у вас спільне, а що різне?

«До нас на чай заходив тигр!» Джудід Керр, Видавництво Старого Лева.

Книжка «До нас на чай заходив тигр!» написала ще 1968 року британська письменниця Джудід Керр, і вона стала улюбленою книжкою малят не лише у Великій Британії, але й у багатьох інших країнах. Ця історія перекладена багатьма мовами і досі не втрачає своєї актуальності.

Однією з наших улюблених із Софійкою книжок, до якої ми весь час повертаємося і перечитуємо, стала ця весела оповідь. Тут головна героїня – дівчинка Софі. До неї в гості несподівано приходить незваний гість, та ще й дуже незвичний! Це – величезний, смугастий тигр! Софі разом із мамою частують його, тигрові дуже подобається в гостях. Він з'їдає геть усе, що йому пропонують, і навіть більше.

Книжка дуже легко сприймається, сповнена жартів, зрозумілих і смішних для малечі, а також дорослих. Наприклад, тигр був такий спраглий, що випив усю воду з крана, і тепер немає як покупатися Софі.

Особливу атмосферу в книжці створюють дуже добрі та кумедні ілюстрації самої авторки. Усміхнений тигр в обіймах Софі, частування гостя канапками і кексами, а також його пошуки їжі на кухні, дружня сім'я, яка вміє знаходити розв'язки різних життєвих ситуацій і перетворювати проблеми в маленьке свято – похід до ресторану (бо немає чим повечеряти через ненажерливість гостя)…

Ця історія про неймовірну доброту, гостинність і деяку нескромність непроханих гостей. Та передовсім це оповідь про радісну та щасливу сім'ю, яка вміє легко й невимушено, з усмішками і жартами залагоджувати різні життєві ситуації. Книжка дуже сімейна, затишна й ідеально підійде для вечірнього читання діткам від 2 до 5 років. А також буде корисна як перше самостійне читання дитини – адже тексту зовсім небагато, він простий і кумедний!

А ви вже читали «До нас на чай заходив тигр!»? Або може інші книжки Джудід Керр?

Про що можна поговорити:

- Запитайте дітей, чи грали вони в одягалки в інший час – у школі чи дошкільному закладі, у музеї чи громаді
- Ще запитайте, чи весело прикидатися кимось, хто дуже відрізняється від мене (наприклад, монстром чи прибульцем).
- Чи цікаво вдавати, когось, хто подобається (наприклад, персонажа з телешоу, фільму, коміксу, гри тощо).

Моделюйте роздуми про подібності та відмінності, допомагаючи учням розглянути як фізичні характеристики (наприклад, «Коли я одягався як Білосніжка, вона була схожа на мене, тому що ми обидві дівчата, але різні, тому що вона доросла, а я тоді була маленькою дівчинкою») і риси характеру (наприклад, «Білосніжка була не дуже схожа на мене, тому що у фільмі вона завжди сором'язлива і тиха, а мені подобалося бути галасливою і смішити людей».)

- Введіть термін «аватар»: персонаж, який означає вас у комп'ютерній грі. Вкажіть, що аватар – це щось як ігровий елемент у настільній грі, такій як «Монополія» або «Змії та драбини» (оскільки так ви «рухаєтеся» та робите щось у грі), а також щось на зразок костюма на свято(оскільки ви можете вибрати, як виглядати).
- Різниця між аватарами та костюмами полягає в тому, що коли ми бачимо когось у костюмі, ми зазвичай знаємо, хто це вони є і як вони насправді виглядають: коли ми бачимо чийсь аватар у грі, зазвичай це все, про що ми знаємо

«Маленькі танцівники. Вистава починається!» Меріенн Макдональд, ілюстрації Менді Сатклiфф, КМ-БУКС

«Пуанти для Анни» Надійки Гербіш, ілюстрації Юлії Пилипчатіної, Видавництво Старого Лева

Багато дівчаток у певному віці хочуть стати балеринами. Хтось свою мрію виношує день-два і змінює, інші залишаються вірними своїм бажанням, і навіть пробують себе в цій ролі. Софійка якраз захопилася балетом і вже понад рік усім розповідає, що вона – балерина! Доня танцює, дивиться вистави, мультфільми, малює балерин. Відповідно, я почала пошуки книжок про балет і танцюристів для її віку – 4–5 років. Проте їх виявилося зовсім мало для такої малюківської авдиторії. Ось лише дві, які нам вдалося знайти: «Маленькі танцівники. Вистава починається!» Меріенн Макдональд та «Пуанти для Анни» Надійки Гербіш.

«Вистава починається!» Софійці дуже сподобалася, вона саме для маленьких танцюристів. Тексту в книжці небагато, він зрозумілий діткам і гармонійно доповнюється чудовими великими ілюстраціями художниці Менді Сатклiфф. На форзаці зображено позиції рук і ніг у танці – перша, друга, третя, четверта і п'ята. Тому маленьким поціновувачам балету легко буде їх вивчити самостійно. У книжці «Вистава починається» розповідається, як готують виставу «Бал метеликів» маленькі балерини, про їхні успіхи та невдачі, як з останніми справлятися, і про те, що кожна роль у виставі важлива, тому не варто засмучуватися, якщо не дістанеш бажану. Та головне – це історія про справжню дружбу і підтримку, про доброту та радість бути частиною команди!

«Пуанти для Анни» Надійки Гербіш розрахована на старших діток, віком від 6–7 років. Хоча Софійка цю історію також слухала з великим задоволенням, але я дещо переказувала і опускала, бо їй ще складно було сприймати весь текст. Гадаю, ми ще будемо повертатися до цієї історії. У книжці розповідається про дівчинку Анну, яка після побаченого балету в театрі, захотіла стати

балериною. Це історія про сильну, вольову дівчинку, яка, хоч ще дитина, однак вміє наполегливо працювати і досягати своєї мети, а не лише мріяти.

У «Пуантах для Анни» багато різної балетної термінології – це додає певної театральної атмосфери, наче поринаєш у світ балету. Дуже сподобалося, як прописано стосунки дівчинки з бабусею, батьками, однокласницями, – чуттєво, з яскравими деталями, дуже образно. Доповнюють історію чудові ілюстрації художниці Юлії Пилипчатіної.

А ви читали ці книжки? Або якісь інші про балет та маленьких танцюристок? Цікаво почитати ще такі історії.

Про що можна поговорити:

- як шукати інформацію спільно з дитиною.
- Почніть із безпечного сайту та зрозумійте користь і силу використання хороших посилань і ключових слів, щоб знайти те, що вони шукають, щоб уникнути поганих результатів.
- Запитайте «Хто тут щось шукав в Інтернеті? Ви зробили це самостійно чи вам допомогли?

Дослідження улюбленої тематики з атласами для найменшеньких

Останнім часом серед маленьких книголюбів дуже популярними стають атласи та енциклопедії. Окрім уже добре відомих та улюблених атласів: географічних, космічних, про тварин, транспорт тощо, з'являються нові, оригінальні видання на будь-який смак і вік. Я з моєю донею Софійкою також полюбляємо різні атласи, тому нашу увагу привернули дві книжки з однієї серії – «Атлас міфів. Про богів і героїв усього світу» Марція Аккатіно та «Уроки виживання для принцес» Федеріки Маґрін (своєрідний «принцесячий» атлас). Є ще третя книжка з цієї серії – «Атлас монстрів і привидів» Федеріки Маґрін, однак поки ця тематика нас не зацікавила.

Ці атласи мають красиве подарункове видання: вони великого формату, яскраві й відразу приваблюють маленьких читачів. Художниця Лаура Бренлла працювала над трьома книжками і створила стилізовані, спрощені для сприйняття ілюстрації, які зацікавлюють і довго тримають увагу дитини. Тут небагато тексту і багато картинок, які відповідають змістові. Тому книжки можна читати вголос найменшеньким, а потім використовувати і для самостійного читання. Гадаю, ці видання будуть корисні діткам від 3 до 8 років.

Софійці дуже сподобався «Атлас міфів» і вона спершу довго розглядала кожну сторінку. Доня придивлялася до незрозумілих картинок і запитанням не було кінця, адже це її перша книжка мітів: «А чому в цього дяді ноги коня? А що це за пташка з головою жінки? А чому у велетня лише одне око? А як називається така тварина – з головою лева, козла і змією на хвості? А цій пташці не важко нести слона і черепаху?...». Безліч таких питань спонукали її до роздумів, фантазування, а також інтригували і підштовхували до пошуку відповідей.

У книзі зібрані міти з усього світу – давніх греків, єгиптян, скандинавів, індійців, китайців, корінних американців, мая та ацтеків. Кожен розділ містить невелику історію про певний народ, цікаві оповіді про богів, героїв, фантастичних істот, монстрів, а також кілька мітів.

Розповідь ведеться від мітичного героя, кентавра Хірона, що, так само як і у грецькій мітології, мудрий і добрий та має своє покликання – навчати інших. Він гадає, що для зустрічі та знайомства з дивовижними мітичними істотами «… тобі не потрібна дивовижна зброя: Торів молот або щит, яким Персей затулявся від Медузи Горгони. Твоя зброя – це знання!». І Хірон з гумором, простими, зрозумілими дітям словами, ділиться захопливими історіями і таємницями різних народів. Маленькі читачі дізнаються про те, хто така Пандора і що було в її скрині, як можна перемогти жахливого монстра Мінотавра, для чого Анубіс зважує людські серця, чому Валькірії шукають хоробрих воїнів і забирають їх у Вальгаллу, як Пань-ґу створив світ та людей, а також про інші цікавинки.

Нам з Софійкою сподобалося, що оповідки про богів та героїв поділені на маленькі блоки, які містять спершу загальний опис – хто це, а потім відомості про цього персонажа та його особливі прикмети. Це дає змогу краще його уявити і порівняти з іншими. Однак самих мітів нам було замало. Хотілося б більше оповідей в яких діють боги, герої, фантастичні істоти та монстри, про яких щойно прочитали. А кілька поданих мітів відображає подвиги лише одного-двох персонажів. З іншого боку, це спонукає обрати улюблених героїв/богів/тварин/монстрів, і пошукати більше мітів про їхнє життя і пригоди в інших книжках.

«Атлас міфів» Марція Аккатіно може бути цікавим наймолодшим читачам, які вперше знайомляться з мітами, а також старшим діткам, які можуть користуватися атласом для пошуку певного божества чи героя. Гадаю, ми з Софійкою ще неодноразово перечитаємо його.

Ще одна книжка, якою ми хочемо поділитися – це «принцесячий» атлас для маленьких читачок, які мріють стати принцесою. Софійка саме така – все, що стосується гарненьких дівчат у короні, її надзвичайно цікавить. А тому величезна, яскрава книжка «Уроки виживання для принцес» Федеріки Маґрін, одразу привернула її увагу. А коли вона придивилася до картинок і почала впізнавати своїх улюблених принцес – радості не було меж.

«Уроки виживання…» – це збірка найвідоміших казок про принцес з усього світу і їх сучасне подання. Маленькі читачі дізнаються про африканську, французьку, арабську, американську та інших чарівних принцес, про їхнє життя, пригоди та особливі прикмети. А розповідає все це чарівна фея Іскринка, яка навіть має сертифікат хрещеної-феї (отриманий після сумлінного навчання!). І тепер, вона ділиться своїми знаннями, різними секретами з читачками, які також бажають стати «казково сучасною принцесою».

Книжка містить невеликі розділи, у яких розглядається казка про принцесу: спершу подано невеликий переказ цієї історії, а далі – розмірковування над героями і їхніми вчинками, пошук цінностей та моралі. Повчальні відступи написані з гумором, сучасною мовою, тому не відчувається моралізаторства. Можливо, комусь буде незвична мова викладу, яка рясніє такими іронічними фразами, як, наприклад, «язикате чарівне дзеркало, яке їй намололо...» (у значенні розповіло), «зливає королеві інфу…», «що станеться з поганцями… як їх нейтралізують», «бомбезно незабутні» та інші. Нам із Софійкою такий виклад був новий, незвичний, певні вислови я пояснювала, інші – замінювала на власні, зрозуміліші для дитини чотирьох років. Але загалом сучасний тон викладу не заважав, а, навпаки, веселив і мене, і доню.

Нам було дуже цікаво читати про вже відомих героїнь, таких як Білосніжку, Русалоньку, Белль, Попелюшку, Рапунцель, і дивитися на них по-новому, аналізувати і робити висновки. Ще захопливіше виявилося довідатися про маловідомих принцес – Драупаді, Каґуя-Ґіме, Такане та інших, про яких ми раніше не чули. Софійка відразу попросила придбати книжки про них, щоб ще раз прочитати вже повну версію казки.

Загалом нам з донею сподобалася ідея книжки. Федеріка Маґрін знайомить з багатьма принцесами, підмічає важливі деталі та прикмети, з гумором робить цікаві висновки. Зокрема, одна з порад, яка проходить червоною ниткою майже крізь усі казки: щоб стати справжньою принцесою – потрібно бути собою! Адже всі принцеси різні, саме тому й цікаві, бо унікальні. І головне – не зовнішність, а те, що ховається в серці принцеси. Також спростовується давній стереотип про принцес, що лише чекають на принца, який визволить/одружиться/розв'яже всі проблеми. Сучасні принцеси, крім того, що добрі й ніжні, також можуть бути й рішучими, дієвими, брати відповідальність на себе та обирати свій шлях. Саме так вважала одна з принцес, Осляча Шкура, і таки змогла вибороти своє щастя. Ось такі дещо феміністичні настої панують у принцесячій книжці.

Мені було цікаво почитати про розмірковування авторки про ту чи іншу казку. А от Софійці більше подобалося слухати переказ історії, а прикметні риси героїв чи мораль вона хотіла прогортати. Можливо це через її вік і пізніше доню зацікавить ця частина книжки більше.

«Атлас міфів» та «Уроки виживання для принцес» тепер стали улюбленими «горталками» доні. Коли дорослі зайняті, Софійка сідає і гортає їх, роздивляючись яскраві ілюстрації, а іноді й «читає» – тобто переказує або й фантазує про що написано на сторінках книжок. А про улюблених принцес і кількох мітичних героїв уже так багато разів прочитали, що доня знає тексти майже на пам'ять.

Про що можна поговорити

- Чи виникали у вас проблеми з пошуком інформації?
- Ви не отримали жодних результатів?
- Забагато результатів? Вам було важко пояснити батькам, що ви шукаєте?
- Що до речі було легше знайти: відео, зображення, ігри, інформацію?

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Bookingem. Безпека дитини / правила поведінки дітей з незнайомцям. URL: https://www.youtube.com/watch?v=IYWVE1YV2lg.
2. KS Books: Мотивуючі казки для дітей. Мультики для дітей. Правила безпеки. URL: https://www.youtube.com/watch?v=k46yxx_-6N4.
3. KS Books: Мотивуючі казки для дітей. Чи можна лишати дітей самих вдома? Правила безпеки від KS Books. URL: https://www.youtube.com/watch?v=cE2jvBAQ9EI&t=16s.
4. MultiZnaika TV. Вчимо основні дорожні знаки для дітей. URL: https://www.youtube.com/watch?v=8Vd0nktTMrc.
5. MultiZnaika TV. Основні правила поведінки на вулиці. URL: https://www.youtube.com/watch?v=cibl9U6XO8A.
6. MultiZnaika TV. Правила гігієни: розвиваюче відео для дітей. URL: https://www.youtube.com/watch?v=UFNn3WLk3Ds.
7. Анна Ткаченко. Безпека дитини вдома. URL: https://www.youtube.com/watch?v=lQyKFpqV4H8.
8. Аудіо Мама AudioMama. Правила дорожнього руху для дітей: безпека на дорозі. URL: https://www.youtube.com/watch?v=4Xq9BqVyH1w&t=21s.
9. Аудіо Мама AudioMama. Правила етикету на дитячому майданчику (навчально-виховне відео для дітей). URL: https://www.youtube.com/watch?v=EsjVB31UItw.
10. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція). URL: http://osvita.kr-admin.gov.ua.
11. ГУ ДСНС України у Рівненській області. Мультфільм «Правила безпеки на воді». URL: https://www.youtube.com/watch?v=N9OP5wQNDao.
12. ГУ ДСНС України у Рівненській області. Мультфільм «Що робити під час пожежі?». URL: https://www.youtube.com/watch?v=vTSBL_YOcc4.
13. Дитяча абетка безпеки від ДСНС. Дивні знахідки – в чому небезпека!? URL: https://www.youtube.com/watch?v=PjJgM28Lw_I.
14. Захисник України знайомить дітей із пілотом – МОН продовжує інформаційний комікс для дітей у воєнний стан. URL: https://cutt.ly/nZ8PMtg.
15. Інформаційний комікс для дітей у воєнний стан: захисник України знайомить дітей із лікарями. URL: https://cutt.ly/jZ8ZVOX.
16. Інформаційний комікс від МОН у воєнний стан: захисник України продовжує підтримувати дітей. URL: https://cutt.ly/wZ82oPc.
17. Мультфільм про вибухонебезпечні предмети. ДСНС України та ОБСЄ. URL: https://www.youtube.com/watch?v=vVVICc46XCo.
18. Мультфільм ЮНІСЕФ Україна про мінну безпеку «Безпечні канікули». URL: https://www.youtube.com/watch?v=A4PrtPUf22o.
19. Мультфільм ЮНІСЕФ Україна про мінну безпеку «Лісовий скарб». URL: https://www.youtube.com/watch?v=V5JZWI8TrEY.

20. Мультфільм ЮНІСЕФ Україна про мінну безпеку: «Повітряний змій». URL: https://www.youtube.com/watch?v=0WRgt7cbP24.

21. Пізнавальне дітям. Безпека влітку. Правила безпечної поведінки влітку для дітей. URL: https://www.youtube.com/watch?v=kjnq2IWX9Fc.

22. Пізнавальне дітям. Правила поведінки в зоні бойових дій. Безпека під час війни. URL: https://www.youtube.com/watch?v=w0y2azLPJts.

23. Пізнавальне дітям. Правила поведінки в природі. Правила поведінки в лісі, на луках для дітей. Бережи природу! URL: https://www.youtube.com/watch?v=p5NPeSsGHns.

24. Пізнавальне дітям. Правила поведінки під час повітряної тривоги. Сирена – що робити? Правила поведінки для дітей. URL: https://www.youtube.com/watch?v=3WZoAyojs_A.

25. Пізнавальне дітям. Що таке міна? Побачив міну? Правила мінної безпеки для дітей. Мінна безпека. URL: https://www.youtube.com/watch?v=v_jY3LRP6yA.

26. Поради від захисника України: МОН розробило інформаційний комікс для дітей у воєнний стан. URL: https://mon.gov.ua/ua/news/poradi-vid-zahisnika-ukrayini-mon-rozrobilo-informacijnij-komiks-dlya-ditej-u-voyennij-stan?fbclid=IwAR2njtEJjedfau6EAZLZP01lWjgwOhYkoEm4q_1DBNkx4OubO3QrLqKtXWc.

27. Сирена – моя помічниця. Що таке сигнал повітряної тривоги та як поводитися анімований ролик дітям). URL: https://www.youtube.com/watch?v=wNVwcJ9rrjA&t=2s.

28. Твій online-урок. Як уберегтися дітям від мін та вибухівки під час війни. URL: https://www.youtube.com/watch?v=nwF9PyY_gkU&t=93s.

ПІСЛЯМОВА

Медіаграмотність та освітній процес, побудований на його засадах, за останні роки стали основою реформ, що відбуваються в системах освіти провідних країн Європи і в Україні також. Адже уміння мислити критично – провідна навичка XXI століття, яка забезпечує науково-технічний і суспільний прогрес та служить запорукою демократії.

У сучасних реаліях, реагуючи на виклики війни, коли життя кожного з нас прямо залежить від інформаційних повідомлень, набуває поширення професія «медіапедагога», який вчить медіаграмотності з метою критичного аналізу інформації, перевірки достовірності джерел, формування попиту на правдиву інформацію й уміння самостійно протистояти пропаганді та маніпуляціям.

Саме заклади дошкільної освіти і є той майданчик, де можливо з ранніх етапів сформувати елементи медіаосвіти, медіаекології і медіаграмотності, а в педагогів закладів дошкільної освіти є всі можливості, щоб:

- сприяти дошкільнятам розвивати навички «здорового» споживання медіаконтенту;
- надавати елементарні рекомендації щодо розвитку критичного мислення;
- активно залучати батьківську авдиторію до розвитку медіаосвіти тощо.

Головна мета цих дій – виховати покоління свідомих медіаспоживачів, здатних орієнтуватися в суспільстві постправди, вимогливих користувачів медіа!

ПРО АВТОРОК

ВАНЬКО Ксенія Іванівна, методист відділу дошкільної освіти КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», медіапедагог, медіатренер. Науково-педагогічний стаж – понад 25 років. 2019 р. – учасниця серії поглиблених тренінгів із медіаграмотності, 2020 р. – учасниця зимової школи «Навчання з інфомедійної грамотності», 2021р. – учасниця літньої школи АУП «Практична медіаграмотність: аспекти впровадження в заклади дошкільної освіти», авторка понад 20 робіт (медіавправ, занять, статей, програм, методичних рекомендацій та навчально-методичних посібників).

ЗОРЯ Юлія Миколаївна, завідувачка навчальнотренінгового центру STEM освіти КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», кандидатка педагогічних наук, медіапедагог/медіатренер. З 2011 року – активна учасниця шкіл, вебінарів, вемінарів, тренінгів та проєктів АПУ. У 2014 році захистила дисертацію «Організаційнопедагогічні засади використання інформаційно-комунікаційних технологій у патріотичному вихованні старшокласників у позакласній діяльності» (13.00.07 – теорія і методика виховання).Науково-педагогічний стаж – 19 років. Коло наукових інтересів: методика викладання медіаграмотності, інфомедійної грамотності, розвиток критичного мислення, інновації в освіті. Авторка понад 50 робіт (методичні розробки, статті, освітні програми, навчальнометодичні посібники, методичні рекомендації та ін.).

ШАПОВАЛ Олександра Володимирівна, письменниця, популяризаторка дитячого читання, кандидат мистецтвознавства, мл. наук. співробітник відділу екранно-сценічних мистецтв та культурології ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. Науковий стаж понад десять років. Коло наукових інтересів: дитяча література, український кінематограф, освітні процеси в Україні.

ВОЛОШЕНЮК Оксана Валеріївна, менеджерка медіаосвітніх програм Академії української преси наукова співробітниця відділу кіномистецтва і телебачення Інституту мистецтвознавства фольклору та етнографії імені М. Рильського НАН України. Співавторка 17 посібників із медіаосвіти та медіаграмотності, 7 навчальних програм для різних вікових категорій, тренер із медіаосвіти та медіаграмотності (спеціалізація: кіноосвіта і візуальна грамотність), співавторка навчальної програми та посібника інтегрованого курсу «Громадянська освіта» для 10 кл., рекомендованих МОН. Співавторка Державного стандарту середньої освіти Нової української школи.

Навчально-методичний посібник

МЕДІАОСВІТА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Відповідальність за ілюстративний матеріал несуть автори
Загальна редакція: *О. Волошенюк, В. Іванов, Р. Євтушенко*
Літературна редакція: *О. Телемко*
Верстка: *А. Чернявський*

Академія української преси
тел. (044) 223 73 11
e-mail: info@aup.com.ua
Сайт: http://aup.com.ua/
Портал «Медіаосвіта та медіаграмотність»: http://www.medialiteracy.org.ua/
Сторінка у фейсбуку: https://www.facebook.com/aupfoundation